

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ VE SVĚTLE SOUČASNÉ
JUDIKATURY**

Pavčina Sedláčková

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ VE SVĚTLE SOUČASNÉ
JUDIKATURY**

Pavλίna Sedláčková

Vedoucí práce: JUDr. Eduard Wipplinger

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svoji práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, srpen 2021

Pavčina Sedláčková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Eduardu Wipplingerovi za umožnění výběru individuálního tématu a jeho odborné vedení práce, ochotný přístup a cenné rady, které mi během vypracování diplomové práce poskytl.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	HISTORIE PODMÍNĚNÉHO PROPUŠTĚNÍ	3
2.1	ZÁPADOHALIČSKÝ TRESTNÍ ZÁKONÍK	3
2.2	SITUACE PO VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY	4
2.3	ZÁKON NA OCHRANU REPUBLIKY	5
2.4	PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA	6
2.5	VÝVOJ PO ROCE 1950	6
2.6	VÝVOJ PO PŘIJETÍ TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	8
2.7	NOVELA TRESTNÍHO ZÁKONÍKU PROVEDENÁ ZÁKONEM Č. 390/2012 Sb.	9
2.8	AMNESTIE PREZIDENTA REPUBLIKY	9
3	SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	11
3.1	PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ Z POHLEDU SOUDCE	12
3.2	SARPO – CHARAKTERISTIKA ODSOUZENÝCH V ČESKÝCH VĚZNICÍCH	13
3.3	PODSTATA PODMÍNĚNÉHO PROPUŠTĚNÍ	15
3.4	PODMÍNKY PODMÍNĚNÉHO PROPUŠTĚNÍ	16
3.4.1	<i>Obligatorní podmínky</i>	16
3.4.2	<i>Fakultativní podmínky</i>	22
3.5	ŘÍZENÍ O PODMÍNĚNÉM PROPUŠTĚNÍ	25
3.5.1	<i>Podání návrhu či žádosti o podmíněné propuštění</i>	25
3.5.2	<i>Příslušnost soudu</i>	26
3.5.3	<i>Zahájení řízení o podmíněném propuštění</i>	26
3.5.4	<i>Rozhodnutí o podmíněném propuštění</i>	27
3.5.5	<i>Zkušební doba, přiměřené povinnosti a omezení při podmíněném propuštění</i>	29
3.5.6	<i>Alternativní tresty a vybrané příklady</i>	31
4	JUDIKATURA	35
4.1.1	<i>Účel trestu</i>	35
4.1.2	<i>Obligatorní podmínky</i>	35
4.1.3	<i>Doznání se ke spáchání trestného činu jako součást polepšení se</i>	36
4.1.4	<i>Příslušnost soudu</i>	37
4.1.5	<i>Rozhodnutí soudu</i>	37
4.1.6	<i>Právo odsouzeného na projednání žádosti o podmíněném propuštění v jeho přítomnosti</i>	38
4.1.7	<i>Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody</i>	39
4.1.8	<i>Podmíněné propuštění v případě více uložených trestů</i>	39
4.1.9	<i>Zákaz dvojího přičítání</i>	40

5	MEZINÁRODNÍ KOMPARACE PODMÍNĚNÉHO PROPUŠTĚNÍ	41
5.1	KANADA	41
5.2	USA	42
5.3	ANGLIE A WALES	43
5.4	CHORVATSKO	44
5.5	SLOVENSKÁ REPUBLIKA	45
6	PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ DE LEGE FERENDA	46
	ZÁVĚR	48
	RESUMÉ	50
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	51

1 Úvod

Ve své diplomové práci jsem se od začátku chtěla věnovat trestnímu právu. Rozhodnutí o konkrétním tématu podmíněného propuštění přišlo ve chvíli, kdy jsem zaregistrovala značnou mediální pozornost, která je věnována poměrně vysokému počtu vězňů ve vztahu k počtu obyvatel v České republice, zejména při porovnání se srovnatelnými zeměmi Evropské unie.

Povšimla jsem si, že je velká pozornost věnována počtu vězňů, přeplněným věznicím, problematice zvyšujícího se počtu cizinců ve výkonu trestu. Právě v z médií jsem se také dozvěděla, že se i Ústavní soud ve svých rozhodnutích problematice podmíněného propuštění často věnuje. V nálezu Ústavního soudu ze dne 28.11.2018 sp.zn. II.ÚS 482/18 senát tohoto soudu popsal, jak by měly obecné soudy o podmíněném propuštění rozhodovat, což lze vnímat jako významnou snahu o ovlivnění praxe obecných soudů a je otázkou, na kolik taková snaha o vývoj a ovlivnění rozhodovací praxe obecných soudů ze strany ústavního soudu je či není vkročení na pole působnosti Nejvyššího soudu, který je k tomuto zákonem přímo povolán. Je ovšem pravdou, že s ohledem na absenci mimořádných opravných prostředků v agendě podmíněného propuštění nemá Nejvyšší soud příliš možností, jak své poslání sjednocovat rozhodovací činnost soudů nižších stupňů v souvislosti s podmíněným propuštěním naplňovat. V zásadě připadá v úvahu jen institut stížnosti pro porušení zákona. Z tohoto pohledu lze snahu Ústavního soudu chápat pozitivně, neboť jsou to právě ústavní stížnosti, které právě absenci mimořádného opravného prostředku nahrazují.

Mám tedy za to, že relativně nenápadný a veřejností možná podceňovaný institut vykonávacího řízení, kterým podmíněné propuštění je, si zaslouží v dnešní době více pozornosti, a to bylo motivem toho, že jsem na něj zaměřila svoji diplomovou práci.

Diplomová práce je koncipována do 5 kapitol. V kontextu pochopení současné právní úpravy jsem začala s popisem historie podmíněného propuštění na našem území. Následuje kapitole současné právní úpravy, ve které jsem se zaměřila na tento institut nejen z hlediska hmotného i procesního práva, ale chtěla jsem zapojit i skutečnosti ovlivňující podmíněné propuštění.

Následuje kapitola, která nám přiblíží judikaturu soudů k vybraným kapitolám diplomové práce. Pro kapitolu mezinárodní komparace jsem si vybrala země, které mě zaujaly svým přístupem k podmíněnému propuštění nebo velkou rozdílností či podobností s naší právní úpravou.

V posledních dvou kapitolách se pokusím zhodnotit vědomosti nabyté v souvislosti se psaním své práce a přijít s nějakými myšlenkami k potenciálnímu zlepšení probírané problematiky.

2 Historie podmíněného propuštění

2.1 Západohaličský trestní zákoník

Institut podmíněného propuštění je úzce spojen s výkonem trestu odnětí svobody a vězeňstvím, jehož historie na našem území sahá až k počátkům 19. století. V roce 1796 byl vyhlášen Západohaličský trestní zákoník platný pro Západní Halič, který byl od roku 1803 platný i pro ostatní monarchii. Zákoník byl velice pokrokovým dílem, jež ovlivnilo vývoj našeho trestního práva v podstatě až do roku 1949, protože trestní zákoník z roku 1852 byl vlastně jen novelizací Západohaličského zákoníku.¹

Trestní zákon z roku 1852 byl rozdělen do tří částí, a to o zločinech, přečinech a přestupcích.² Zaměřen byl již jen na právo hmotné, úpravu procesní ponechával zvláštnímu přepisu a na rozdíl od Západohaličského trestního zákoníku nepojednává jen o zločinech a přestupcích, ale i o přečinech. Za spáchání přestupku a přečinu bylo možné uložit mimo jiné trest vězení, který se vykonával ve věznicích okresních soudů, dělil se na vězení prvního či druhého stupně a trval v délce 24 hodin až 6 měsíců. Vězení druhého stupně neboli tuhé vězení bylo zpřísněno stravou, prací a samovazbou. U vězení prvního stupně byl ponechán výběr zaměstnání na vůli odsouzeného. Zločiny zákoník trestal žalářem prvního či druhého stupně, kdy žalář druhého stupně byl vykonáván s železy na nohou a samovazbě. Dále se trest žaláře dělil na dočasný a doživotní, přičemž dočasný se ukládal v délce trvání od 6 měsíců do 20 let.³

Z hlediska podmíněného propuštění je ve shora uvedeném zákoně důležitý § 55, ve kterém je z vyjmenovaných důvodů zakotvena možnost zkrácení trestu za podmínek zstřžení trestu, jakým bylo např.: přidržení v samovazbě, nebo uzavřením v samovazbě v temné komůrce.⁴

¹ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 30-31

² Zákon č. 117/1852 ř.z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů a jejích změn a doplňujících ke dni 1.1.1927

³ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 32

⁴ Zákon č. 117/1852 ř.z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů a jejích změn a doplňujících ke dni 1.1.1927

„Také se má při zločinech, ze něž trest po zákonu by neměl přes pět let trvati, přihlížeti k nevinné rodině, a vzešla-li by jí tím, kdyby trest déle trval, ve výživě důležitá škoda, může se trest i pod šest měsíců zkrátiti, ale jen v ten způsob, že se nahradí delší trvání trestu žaláře jedním z několika způsobů zstředění v § 19 vytčenými“⁵

Ve shora uvedeném je jasně vidět jakási podobnost s dnešním institutem podmíněného propuštění, kdy po splnění určitých podmínek je možnost kratšího trvání výkonu trestu odnětí svobody.

2.2 Situace po vzniku Československé republiky

Se vznikem Československa vyvstala otázka, jaké právo bude platné pro nově vzniklé území, která byla vyřešena hned v prvním zákoně 11/1918 Sb., recepční norma.⁶ Recepční norma byla obsahem čl.2 tohoto zákona, který ponechával v platnosti všechny dosavadní zákony, čl.3 v návaznosti na článek předchozí doplnil o kontinuitu činnosti úřadů.⁷

„Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.“⁸

„Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení.“⁹

V praxi to tedy znamenalo, že pro české a slovenské území platily různé právní úpravy. V roce 1921 byla pod záštitou ministerstva spravedlnosti vypracována osnova obecné části trestního zákona, která dělila trestné činy pouze na zločiny a přečiny. Mezi nové instituty československého práva mělo patřit tzv.

⁵ § 55 v témže zákoně

⁶ VLČEK, Eduard. Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 36

⁷ VOJÁČEK, Ladislav- KOLÁRIK, Jozef- GÁBRIŠ, Tomáš. Československé právní dejiny., 1. vyd. Bratislava: Eurokodex, s.r.o., 2011, s. 26

⁸Čl. 2, Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění účinném od 28.10.2018

⁹ Čl. 3, Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění účinném od 28.10.1918

neurčité odsouzení, přičemž soud stanovil pouze krajní meze délky trvání trestu odnětí svobody, ale jeho faktická délka závisela na chování odsouzeného.¹⁰

V tomto okamžiku poprvé spatřuji v našem právním řádu myšlenku na pozitivní působení systému na osobu odsouzeného, kdy je dána motivace ke změně způsobu života a změně chování. Tento krok měl určitě i kladný vliv na celou společnost, která v trestajících institucích mohla vidět snahu k nápravě odsouzených a ne pouze záměr k dosažení zadostiučinění formou potrestání.

Pro tuto práci však největším zlomem bylo přijetí zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, účinného od 28.10.1919.¹¹ Na podmíněné propuštění měl nárok odsouzený, kterému byl uložen trest odnětí svobody delší než jeden rok, odpykal-li si nejméně dvě třetiny trestu / minimálně však rok), v případě odsouzení na doživotí si odsouzený musel odpykat trest nejméně patnáct let. Dále zde musel být předpoklad řádného chování na svobodě a v potaz se bralo i chování odsouzeného ve výkonu trestu nebo například jeho rodinné poměry. Zkušební doba se rovnala zbytku trestu, ale nemohla být kratší než dva roky. U osob odsouzených na doživotí byla zkušební doba v délce deseti let.¹²

2.3 Zákon na ochranu republiky

Zákon na ochranu republiky z roku 1923 nově umožňoval stíhání zločinů, které nebyly upravené v předchozích právních úpravách. Byl rozčleněn do tří hlav, hlava I. například chránila jednotnost a samostatnost republiky, hlava II. upravovala poškozování republiky a útok na veřejného činitele a hlava III. se zabývala mimo jiné šířením nepravdivých zpráv, vojenskou bezpečností a nedovoleným ozbrojováním. Dále nová úprava zvýšila některé trestní sazby a zpřísnila zásady ukládání trestu. Také vyloučila možnost podmíněného odsouzení u většiny trestů.¹³

¹⁰ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 36

¹¹ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 38

¹² § 10-11, Zákon č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, ve znění účinném od 28.10.1919

¹³ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 38

2.4 Protektorát Čechy a Morava

Za dob Protektorátu Čechy a Morava zůstaly v platnosti československé právní předpisy, ale vedle nich vzešlo v platnost i právo německé, které mělo být platné pouze pro německé státní příslušníky, ale nebylo tomu tak. V platnosti zůstaly tedy jenom ty normy protektorátního práva, jež nebyly v rozporu s právem německým.¹⁴ Tímto režimem byla pošlapána československé zákonnost i demokratické zásady trestního práva hmotného a procesního. Osudy obžalovaných byly z větší míry ponechány v rukou soudců, kteří aplikovali různé právní normy dle rasové či politické příslušnosti obžalovaného, čímž naprosto ignorovali zásadu „nullum crimen, nulla poena sine lege“.¹⁵

2.5 Vývoj po roce 1950

Rok 1950

V roce 1950 byl přijat trestní zákon a trestní zákon správní. Revolucí se stalo zakotvení nového chápání trestného činu, nestačilo pouze naplnění formálních znaků trestného činu, ale čin musel naplňovat i materiální znaky, což znamená, že musel být škodlivý pro společnost.¹⁶ Tresty se začaly dělit na hlavní (trest smrti, odnětí svobody..) a vedlejší (zákaz činnosti, propadnutí jmění, vyhoštění..). Nově byl zaveden institut ochranných opatření, jehož účelem byla ochrana společnosti před pácháním trestné činnosti a zároveň sloužily osobám, které by nejen v důsledku duševní choroby mohly spáchat TČ, aby měly možnost začlenění do společnosti.¹⁷

Trestní zákon z roku 1950 se konečně věnoval více i podmíněnému propuštění, které se začíná blížit institutu podmíněného propuštění, jak ho známe dnes. „*Po odpykání poloviny uloženého trestu odnětí svobody nebo úhrnné doby*

¹⁴ VOJÁČEK, Ladislav- KOLÁRIK, Jozef- GÁBRIŠ, Tomáš. Československé právní dějiny., 1. vyd. Bratislava: Eurokodex, s.r.o., 2011, s. 26

¹⁵ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměněn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 42

¹⁶ VOJÁČEK, Ladislav- KOLÁRIK, Jozef- GÁBRIŠ, Tomáš. Československé právní dějiny., 1. vyd. Bratislava: Eurokodex, s.r.o., 2011, s. 184

¹⁷ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměněn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 49

*postupně uložených takových trestů a při odnětí svobody na doživotí po odpykání patnácti let může být vězeň podmíněně propuštěn, prokázal-li za výkonu trestu svou práci a svým chováním polepšení opravňující k naději, že povede řádný život pracujícího člověka.*¹⁸

Následující paragrafy zakotvují délku zkušební doby v rozmezí dvou až deseti let a také se zabývají možnými omezeními, které lze uložit k podmíněnému propuštění. Zcela poprvé jsem se zde setkala s takzvaným opětovným podmíněným propuštěním, které umožňuje propuštění z téhož trestu za podmínky odpykání poloviny zbytku trestu, v případě trestu odnětí svobody na doživotí odpykání dalších patnácti let.¹⁹

Rok 1956

Rok 1956 přinesl částečnou reformu trestního práva vydáním tří nových zákonů, které posílily výchovné působení československého trestního práva. Pro probíraný institut byl ovšem nejpodstatnější zákon č. 63/1956 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb.²⁰ Pozměňovací zákon například ruší trest odnětí svobody na dožití, jež nahrazuje trestem odnětí svobody na dvacet pět let, který je též možno uložit v případech, kdy bylo možné jako jediný trest uložit trest smrti. V neposlední řadě ruší ustanovení, která dosud vylučovala podmíněné odsouzení, snížení trestu, nebo také která ustanovují povinnost uložit peněžitý trest, povinnost vyslovit propadnutí jmění a možnost vyslovit ztrátu státního občanství.²¹

Rok 1961

Socialistický trestní pořádek z roku 1961 měl alespoň z formálního hlediska posílit funkci ústavou zaručených práv a svobod občanů a zásad napomáhajících spravedlivému procesu. Jednalo se především o zásadu volného hodnocení důkazů, zásadu bezprostředního dokazování, presumpce neviny apod. Novinkou se stala

¹⁸ § 33, Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon, ve znění účinném od 1.8.1950

¹⁹ § 34-35 téhož zákona

²⁰ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006., s. 50

²¹ Čl. I-III, Zákon č. 63/1956 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb., ve znění účinném od 1.1.1957

spolupráce se socialistickými organizacemi, které mohly upozorňovat orgány činné v trestném řízení na porušování zákona a také jim bylo umožněno navrhnout soudu, aby v rámci výchovného působení projednal věc v místě bydliště obviněného nebo v místě jeho pracoviště. Organizace také disponovaly možným nabídnutím záruky za nápravu obviněného.²²

2.6 Vývoj po přijetí trestního zákoníku

Přijetí trestního zákoníku ze dne 8.1.2009 přineslo další změny týkající se podmíněného propuštění, které si dávaly za cíl pokračování v zajišťování nápravy pachatelů. Pozitivní novinkou, co se týče do individualizace přístupu k pachateli trestného činu, byl počátek rozlišování mezi osobami odsouzenými za přečin, zločin nebo zvlášť závažný zločin.

Novelizace trestního zákoníku nepřinesla novoty v přístupu k institutu podmíněného propuštění. Jak se postupně vyvinul na našem území, bylo zachováno i rozdělení tohoto institutu na propuštění po polovině, dvou třetinách nebo nejméně dvaceti letech trestu, kdy se v prvním případě jednalo o převážnou většinu trestných činů, případ druhý se týkal vyjmenovaných zvlášť závažných zločinů a poslední skupina v sobě nesla výjimečné tresty.

Mezi novinky řadíme rozšíření okolností, ke kterým má soud možnost přihlížet při zvažování, jestli lze od odsouzeného očekávat následné vedení řádného života. Naprostým základem při zvažování „polepšení“ zůstávalo chování odsouzeného ve výkonu trestu a plnění svých povinností, avšak chování před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody (projevení lítosti ve vztahu k oběti trestného činu, náhrada škody apod.) se stalo již zmiňovanou novinkou, která mohla mít vliv rozhodování soudu o podmíněném propuštění.²³

²² VOJÁČEK, Ladislav- KOLÁRIK, Jozef- GÁBRIŠ, Tomáš. Československé právní dejiny., 1. vyd. Bratislava: Eurokodex, s.r.o., 2011, s. 191

²³ Šámal, P.- Hávlková,H., K podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, Trestněprávní revue, 11-12/2012, In : Beck-online [právní informační systém]

2.7 Novela trestního zákoníku provedená zákonem č. 390/2012 Sb.

Na rozdíl od přijetí zákona č. 40/2009 Sb., tato novelizace přinesla pokrok v souvislosti s podmíněným propuštěním. Osoby, které byly ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé a neodpykávaly si trest za spáchání zvláště závažného zločinu, mohly od nynějška požádat o podmíněné propuštění již po 1/3 ve výkonu trestu. Soudu se odebrala možnost zamítnout žádost o předčasné podmíněné propuštění podanou ředitelem věznice, pokud se vězeň ve výkonu trestu nechoval vzorně a neplnil si dostatečně své povinnosti, zamítnutí zůstalo ponecháno jen je-li zjevné, že by vězeň po propuštění nevedl řádný život.

Při předčasném podmíněném propuštění nemusela být uložena povinnost zdržovat se v určitou dobu ve svém obydlí, vykonávat veřejně prospěšné práce a složit určitou finanční částku na pomoc obětem trestných činů. Soudy také nemohly nepřihlížet k včasnému nastoupení vězňů k výkonu trestu a k jeho snaze na náhradu škody či nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Co soudu ale touto novelou umožněno bylo, je ponechání podmíněného propuštění v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k vykonání zbytku trestu nepodmíněně, a současné uložení dosud neuloženého dohledu nad odsouzeným, přiměřené prodloužení zkušební doby a stanovení dosud neuložených přiměřených omezení a přiměřených povinností. Nesmíme opomenout ani velice důležitou změnu trestnímu řádu, díky které bylo možné podat žádost o podmíněné propuštění již po šesti měsících místo dřívější lhůty jednoho roku.²⁴

2.8 Amnestie prezidenta republiky

Krátce po novelizaci v roce 2012 nastal další zlom ve vývoji vězeňské populace v podobě amnestie prezidenta republiky, kvůli které nebylo možné přesně statisticky vyhodnotit dopad zmírnění nároků na podmíněně propouštěné odsouzené. Ze stávajícího počtu přibližně 26 000 osob vykonávajících tehdy

²⁴ VICHEREK, Roman. Současné trendy vývoje podmíněného propuštění. Trestněprávní revue, 1/2018, In : Beck-online [právní informační systém]

aktuálně nepodmíněný trest odnětí svobody, byla totiž na základě této amnestie propuštěna téměř třetina. Amnestie se samozřejmě nedotkla pouze vězňů ve výkonu trestu, ale dopadala rovněž i na osoby podmíněně odsouzené a osoby vykonávající trest veřejně prospěšných prací. Celkový počet amnestovaných lidí se tak vyšplhal na téměř 111 000. Nepochybně tak ubylo odsouzených, kteří by se v budoucnu ve výkonu trestu odnětí svobody teprve ocitli v důsledku přeměny původně alternativního trestu.

Na odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody do jednoho roku a též k podmíněnému trestu odnětí svobody do dvou let, k domácímu vězení a k trestu obecně prospěšných prací se nadále hledělo, jako by odsouzení nebyli. Amnestie ve vztahu k nim měla tedy fakticky nejen účinky prominutí trestu, ale i jeho zahlazení. Je otázkou, zda šlo o řešení šťastné, neboť těm odsouzeným, kteří se následně dopustili další trestné činnosti, byly nepochybně znovu ukládány tresty podmíněné a alternativní.²⁵

25 VICHEREK, Roman. Současné trendy vývoje podmíněného propuštění. Trestněprávní revue, 1/2018, In : Beck-online [právní informační systém]

3 Současná právní úprava

Institut podmíněného propuštění můžeme znát i pod pojmem „*parole*“ pocházejícím původního francouzského „*je donn ma parole*“ - dávám své slovo. Odsouzený k podmíněnému propuštění musí přijmout určitá omezení a plnit určité povinnosti, tedy musí dát své slovo a tím potvrdit, že souhlasí s podmínkami soudu. Podmíněným propuštěním se rozumí změna formy trestu, a to z trestu vykonávaného za velmi přísných podmínek ve vězení, na trest vykonávaný na svobodě s mnohem menšími omezeními. O podmíněné propuštění může zažádat každý odsouzený v českých věznicích, po splnění obligatorních podmínek s možným přihlédnutím soudu k podmínkám fakultativním.²⁶

Tento institut je neodmyslitelnou součástí restorativní justice, která usiluje o co největší zapojení těch, kteří nesou na konkrétním trestném činu nějaký díl, společnými snahami řešit a zjišťovat újmu, potřeby a povinnosti s cílem přivodit ozdravení a pokusit se o dání věcí do původního stavu (*restitutio in integrum*) v největší možné míře.

Jejími principy jsou:

- Respekt, který musí být projevován vůči obětem a zároveň i vůči pachateli.
- Odpovědnost a uvědomování si odpovědnosti pachatelem se záměrem motivace k obnovení narušených vztahů,
- Dialog hlavně mezi stranami konfliktu, ale i dalšími dotčenými osobami.
- Participace ve formě zapojení účastníků trestného činu, jejich blízkých a zástupců.
- Vyváženost při hledání řešení pro všechny strany a zájmů všech účastníků.
- Dobrovolnost v podobě nenucení žádného z účastníků na tomto procesu.

²⁶ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 33-34

- Pospolitost - tedy zapojení členů komunity, ve které žijí oběti i pachatelé.
- Individualita platí současně s pospolitostí.²⁷

3.1 Podmíněné propuštění z pohledu soudce

V institutu podmíněného propuštění hraje velkou roli osoba soudce, která má za úkol nejen chránit společnost před nepříznivým vlivem pachatele v podobě dalšího páchaní trestní činnosti, ale je od ní vyžadováno i nahlížení na každého pachatele individuálně a objektivního posouzení, zda je odsouzený schopen se bez větších problémů začlenit zpátky do společnosti.

V roce 2017 se uskutečnilo dotazníkové šetření mezi soudci, jejichž (alespoň minoritní) agendu právě tento institut tvořil. Respondenti měli za úkol hodnotit kritéria pro rozhodování o podmíněném propuštění dle jejich významu pro podmíněné propuštění a dále hodnotit význam dynamických faktorů pro riziko recidivy a rozhodování o podmíněném propuštění.²⁸ Jako tři nejdůležitější kritéria byla označena následující: riziko recidivy, možnost resocializace a kriminální kariéra odsouzeného. Z uvedených prvních dvou kritérií plyne, že soudci dbají na zkoumání osobnosti pachatele, což je příjemná změna ve srovnání se starším výzkumem, kde první pozici obsadil druh spáchané trestné činnosti a za ním sociální zázemí odsouzeného.

Jako poměrně zásadní hledisko dotazovaní soudci hodnotili chování ve výkonu trestu, povahu a závažnost páchané trestné činnosti, včasný nástup do výkonu trestu nebo nahrazení škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. Menší váhu pak přisuzovali postoji pachatele k výkonu ochranného léčení, sociálnímu zázemí odsouzeného apod.²⁹ Při hodnocení dynamických faktorů je při posuzování kladen největší důraz na výskyt nějaké závislosti a náhled pachatele na sebe sama a trestnou činnost, jeho motivace ke změně. I zde je vidět

²⁷ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 33-34

²⁸ Buriánek J., Hulmáková J., Podaná Z.-Podmíněné propuštění z pohledu soudců – výsledky dotazníkového šetření, *Trestněprávní revue* 10/2008, In : Beck-online [právní informační systém]

²⁹ tamtéž

důraz na individualitu pachatele i individualizaci trestu, kdy důležitou roli hraje právě to, aby pachatel pochopil dopad spáchané trestné činnosti a měl dostatečnou vůli své jednání neopakovat. Dále se v následujícím pořadí umístily osobnostní problémy, životní styl, možnost získání zaměstnání, rodinné zázemí, stálé bydlení a finanční situace odsouzeného.³⁰

3.2 SARPO – Charakteristika odsouzených v českých věznicích

Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených je nástroj, jež je součástí Vězeňského informačního systému, v počátcích vytvářel tým odborníků z Vězeňské služby a Probační a mediační služby. Finální podobu mu dal pracovní tým Vězeňské služby ČR, který SARPO v roce 2012 zavedl do penitenciární praxe.

SARPO má fungovat na principu predikce při hodnocení rizik a kriminogenních potřeb. Pracuje s dynamickými faktory, které mají za cíl individualizovat program zacházení pro každého odsouzeného tak, aby na něj co nejvhodnějším způsobem působily a snižovaly riziko recidivy. Tato metodika pracuje se statickými a kriminogenními faktory, kdy statické faktory jsou buď neměnné, nebo se mění pouze jedním směrem a skládají se ze tří základních částí: trestní minulosti, způsobené újmy a aktuální trestné činnosti. Na rozdíl od nich dynamické faktory se měnit mohou, přičemž změna je žádoucím stavem a právě proto si je podrobněji rozebereme.

Bydlení

Tento faktor posuzuje místo, kde osoba bydlí, zdržuje se, přespává nebo má rodinu z pohledu tří let před nástupem do výkonu trestu. Nejde zde pouze o místo, ale i o mezilidské vztahy s osobami nacházejícími se v okruhu místa určeného k bydlení.

³⁰ Buriánek J., Hulmáková J., Podaná Z.-Podmíněné propuštění z pohledu soudců – výsledky dotazníkového šetření, *Trestněprávní revue* 10/2008, In : Beck-online [právní informační systém]

Zaměstnání

Hodnotí se průběh a formy výdělečné činnosti s ohledem na zdravotní a další osobní poměry odsouzeného. Největší pozornost je upřena na aktivitu odsouzeného v době jeho nezaměstnanosti.

Finance

Zde se hodnotitelé soustředí především na zdroje legálních příjmů a jejich dostačitelnost pro pokrytí základních potřeb. Rizikem je nedostatečnost legálních příjmu, orientace na nelegální příjmy, existence dluhů a závazků.

Rodina a sociální kontakty

Posuzuje se stav aktuální před nástupem do výkonu trestu. Zda je odsouzený v kontaktu s lidmi páchajícími trestnou činností nebo s kriminální minulostí, zaměřuje se i na rodinný stav odsouzeného a existenci potomků s přihlédnutím k tomu, zda se jedná o českého občana či nikoliv.

Vzdělání a výchova

Jedná se o popis úrovně a kvality dosaženého vzdělání, prostředí, ve kterém odsouzený vyrůstal, a rizik vyplývajících z poruch chování.

Závislosti

V tomto případě se jedná o závislost na alkoholu, nealkoholových drogách nebo hazardních hrách

Osobnost a chování

Zkoumaným časovým horizontem je posledních pár týdnů před nástup do výkonu trestu v souvislosti nejen s nástupem, ale i v kontextu s dalšími životními situacemi.³¹

3.3 Podstata podmíněného propuštění

Předchozí dvě podkapitoly – podmíněné propuštění z pohledu soudce a SARPO nám přiblížily faktory, které mají na podmíněné propuštění vliv. Nyní se zaměříme na samotnou podstatu tohoto institutu. Ze současné právní úpravy plyne, že si neklade za cíl pouze trestání pachatele a získání jakési satisfakce, ale snaží se plnit v první řadě restorativní funkci. Tu si můžeme představit jako kladné působení na jedince ve snaze vzbudit v něm motivaci k nalezení práce, vedení řádného života, dalšího nepáchání trestné činnosti atp.

Samozřejmě nesmíme opomenout ani ekonomické hledisko dřívějšího propuštění z výkonu trestu. Náklady na jeden den výkonu trestu odnětí svobody vězně jsou odhadovány již na částku blízkou se 1 000.- Kč (jeden trestanec ročně stojí 330 tisíc)³², je tedy žádoucí, aby za splnění zákonných podmínek byly tyto tresty konvertovány pokud možno co nejdříve na méně nákladnou formu (nepochybně například i dohled probačního úředníka má své náklady, nicméně výrazně nižší). Tento požadavek platí tím spíše, že paušální náhrada nákladů výkonu trestu, která je po odsouzených vymáhána, představuje jen zlomek shora zmíněných faktických výdajů státu, navíc její vymahatelnost je problematická (Rozhodnutí o povinnosti k úhradě nákladů souvisejících s výkonem trestu náleží podle § 9 vyhlášky č. 10/2000 Sb. řediteli věznice, ve které je odsouzený umístěn. Jestliže je odsouzený pracovní zařazen, postupuje se podle § 3 citované vyhlášky, tedy k úhradě těchto nákladů se použije 32 % čisté odměny odsouzeného, nejvýše však 1 500 Kč za kalendářní měsíc. Jestliže odsouzený odmítne pracovat nebo bez důvodu do práce nenastoupí, pak je mu stanovena úhrada nákladů výkonu trestu

³¹ DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích : deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018.s. 7,8,53-1190

³² DRCHAL, V., V Česku se rychle plní věznice, www.euro.cz, Publikováno dne 13.3.2016, dostupné na <https://www.euro.cz/archiv/v-cesku-se-rychle-plni-veznice-jeden-trestanec-rocne-stoji-330-tisic-1275217>

částkou 50 Kč za jeden den – tedy se pro něj v podstatě nic nemění. V případě odsouzeného, který pobírá důchod nebo výsluhový příspěvek, se k úhradě nákladů výkonu trestu použije 40 % z důchodu nebo výsluhového příspěvku. Zde lze paradoxně považovat „postižení“ odsouzených osob finanční spoluúčastí na nákladech výkonu trestu odnětí svobody za nejcitlivější. Jistě by se dalo polemizovat s tím, zda je spravedlivé, aby například starobní či invalidní důchodce participoval na těchto nákladech více, nežli odsouzený, který ve výkonu odmítá pracovat, ač mu v tom nic nebrání.

Neposledním důvodem je určitě i přeplněnost českých věznic. V ideální situaci by na jednoho vězně ubytovaného v místnosti určené pro více odsouzených (což je v podstatě zcela standardní a obvyklá situace) neměla připadat ubytovací plocha menší než 4m², v případě ubytování odsouzeného na samostatném pokoji nesmí být plocha menší než 6m².³³

V souvislosti s přeplněností věznic musela být tato plocha snížena na pouhé 3m² na osobu.³⁴

3.4 Podmínky podmíněného propuštění

Má-li být žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění (případně návrhu ředitele věznice, státního zástupce či zájmového sdružení občanů) vyhověno, je nutné, aby odsouzený splnil obligatorní podmínky, tedy podmínky, bez kterých není možné k podmíněnému propuštění přistoupit. Druhou kategorií podmínek jsou takzvané fakultativní podmínky, rozumíme tím podmínky, které je nutné splnit pouze v konkrétních případech.

3.4.1 Obligatorní podmínky

Jedná se o podmínky, které upravuje zákon, bez jejichž splnění není podmíněné propuštění možné. Fakticky lze podmíněné propuštění chápat jako přeměnu zbytku dosud nevykonaného trestu (případně společně vykonávaných

³³ § 17 odst. 6 Vyhláška č. 345/1999 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

³⁴ *Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv*. Brno: Veřejný ochránce práv - ombudsman, 2016. s. 16

trestů, viz § 77 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, podle kterého postupně uložené a dosud zcela nevykonané tresty se považují z hlediska výkonu trestu za trest jediný) na podmíněně odložený trest se stanovením zkušební doby.

Prvou ze tří těchto podmínek je odpykání minimální stanovené části nepodmíněného trestu. Nehovoříme zde o konkrétní časovém úseku, protože ten je rozdílný dle závažnosti konkrétního spáchaného trestného činu.

Druhá podmínka spočívá v tom, že odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení. Naplnění této podmínky pak je v podstatě nezbytné k tomu, aby byl případně splněn třetí zákonný předpoklad pro podmíněně propuštění, tedy to, že od dosouzeného lze očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Lze si jen obtížně představit, že by byla dána pozitivní prognóza dalšího života odsouzeného za situace, kdy zejména během výkonu trestu neprokázal polepšení. Jistou míru spolehlivé pozitivní prognózy však podle zákonodárce lze nahradit tím, že soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného. Požadavek pozitivní prognózy budoucího chování pachatele tedy úzce souvisí s jeho chováním ve výkonu trestu a s existencí případné aktivity spočívající v zajišťování rodinného a pracovního zázemí na svobodě. Přijetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného jistě bude méně častou formou zajištění tohoto zákonného hlediska.³⁵

Uplynutí minimální výměry nepodmíněného trestu

Tento předpoklad je nutno rozdělit na dvě formy, a to konkrétně na řádné podmíněně propuštění a mimořádné podmíněně propuštění. V prvním případě je zákonem jasně stanovena spodní hranice trestu, kterou odsouzený musí odpykat, zatímco v tom druhém není dána žádná spodní hranice trestu.³⁶

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře.s. 1081,1084-1085

³⁶ VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]

Zpravidla by měl odsouzený ve výkonu trestu strávit alespoň polovinu jemu vyměřeného trestu odnětí svobody. V případě odsouzení za přečin může postačit, při kumulativním splnění dalších podmínek, když odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody stráví alespoň 1/3 nepodmíněného trestu. Jedinci odsouzení za spáchání trestných činů taxativně vymezených v § 88 odst. 4 trestního zákoníku musí ve výkonu trestu strávit minimálně 2/3 trestu. U výjimečného trestu je stanovena podmíněného propuštění minimálně po 20 letech.³⁷

Do doby výkonu trestu se započítává i doba, po kterou byl odsouzený zadržen, kterou strávil ve vazbě, vydávací vazbě i doba strávená ve výkonu trestu odnětí svobody po odsouzení, jež bylo následně uložení souhrnného či společného trestu zrušeno. V praxi se lze setkat i se situací, kdy odsouzený požádá o podmíněné propuštění ještě před tím, než do samotného výkonu trestu vůbec nastoupil (zejména po započtení vazby nebo již vykonaného trestu odnětí svobody do trestu společného či souhrnného).³⁸ Započítání vazby vychází ze zásady „*ne bis in idem*“ neboli ne dvakrát v téže věci. Přestože výkon vazby není srovnatelný s výkonem trestu odnětí svobody, pořád dochází k velice zásadnímu omezení základních lidských práv, navíc v ní stejně jako výkon trestu zabraňuje v páčání další trestné činnosti a chrání společnost před jejími negativními vlivy. Aby bylo možné vazbu do trestu započítat, musí být dána souvislost s trestným činem, za který byl pravomocně uložen nepodmíněný trest.

V § 93 trestního zákoníku nalezneme speciální úpravu započítání vazby a trestu vykonaných v cizině. Tato vazba nebo trest uložený pachateli se v České republice započítá, jestliže byl pro týž skutek ve vazbě potrestán orgánem cizího státu nebo mezinárodním soudním orgánem a započítání je možné.³⁹

³⁷ § 88 odst. 1, 4 a 5 zák.č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

³⁸ VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, In : Beck-online [právní informační systém]

³⁹ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). s. 234-235

Prokázání polepšení

Na rozdíl od předchozího předpokladu, kdy je časový úsek poměrně přesně definován, posouzení, zda odsouzený tuto podmínku uspokojivě splnil, záleží z velké části i na osobě soudce (členů senátu), který při rozhodování nepochybně významně přihlíží k návrhům a k hodnocení Vězeňské služby ČR.⁴⁰

V § 28 zákona o výkonu trestu odnětí svobody nalezneme základní povinnosti, které musí odsouzený plnit, kromě dodržování pořádku a kázně, plnění pokynů a příkazů zaměstnanců Vězeňské služby ČR, je to například i povinnost pracovat, pokud je danému jedinci práce přidělena.⁴¹ V této souvislosti je zajímavé, že ve veřejnosti přetrvává představa, že odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody pracovat zkrátka nemusí. Významným indikátorem polepšení je také plnění povinností nespojených s trestem odnětí svobody jako je vyživovací povinnost, povinnost k náhradě škody nebo plnění jiných závazků.⁴²

V roce 2014 oficiální informace uváděly zaměstnanost vězňů ve výši 60,97 %, avšak do tohoto čísla se započítávali i vězni, kteří procházeli terapií nebo vzdělávacím programem. Z analýzy Mgr. Anny Šabatové, Ph.D., vyplývá, že reálná zaměstnanost v témže roce byla pouhých 34,8%.⁴³ Pozitivně či negativně zprávu vězeňské služby ovlivňují i kázeňské odměny a tresty. V Rozboru kázeňské praxe věznic Jirčice z roku 2014 je zaznamenán enormní meziroční pokles v počtu kázeňských odměn, kdy v tomto roce bylo rozdáno odměn pouze 404, zatímco v letech 2013, 2012, 2011, 2010 ani 2009 počet neklesl pod 1100.⁴⁴

V době, ze které pochází tento dokument, se věznicе ještě dělily na následující typy: s dohledem, dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou, proto bylo velice složité, ostatně stejně jako dnes, dohromady zprůměrovat uložené

⁴⁰ Buriánek J., Hulmáková J., Podaná Z.-Podmíněné propuštění z pohledu soudců – výsledky dotazníkového šetření, *Trestněprávní revue* 10/2008, In : Beck-online [právní informační systém]

⁴¹ § 28 odst.1 zák. č. 169/1999 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody

⁴² VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]

⁴³ *Věznicе: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv*. Brno: Veřejný ochránce práv - ombudsman, 2016. s. 21

⁴⁴ *Věznicе: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv*. Brno: Veřejný ochránce práv - ombudsman, 2016. s. 52-54

kázeňské tresty z jednotlivých věznic. Je tedy použit příklad z Věznice Karviná, která mezi roky 2013 a 2014 zaznamenala velmi uspokojivý pokles uložených kázeňských trestů o 81%.⁴⁵

Předpoklad vedení řádného života

Mezi skutečnosti rozhodné pro posouzení splnění tohoto předpokladu patří:

- zda má odsouzený v případě podmíněného propuštění zajištěno zaměstnání nebo jiný zdroj příjmů
- zda má na svobodě zajištěno ubytování
- zda udržuje kontakt s rodinou či jinou osobou připravenou mu pomoci
- zda již byl odsouzený podmíněně propuštěn a pokud k tomu došlo, zda mu byl zbytek trestu nařízen
- jaká je jeho trestní minulost, hlavně zda se jednalo o exces, nebo odsouzený má nějakou trestní minulost
- společenská škodlivost konkrétních trestných činů, za které byl odsouzen⁴⁶

Po uvedení jednotlivých kritérií zbývá definovat pojem řádný život. Zákon tento pojem nikde neupravuje, proto je nezbytné jej vyložit a jeho definici hledat v judikatuře. Nález Ústavního soudu ze dne 15.8.2017, sp.zn. I.ÚS 1202/17 varuje před nekorigovaným použitím výkladu tohoto pojmu z období před rokem 1989 a z pohledu dnešního demokratického státu definuje řádný život dvěma způsoby.

První si můžeme představit jako minimální limit řádného života, který je vyžadován od všech občanů, kteří mají respektovat právní předpisy, a to se projevu především v nepáchání trestné činnosti. Druhým způsobem je životní styl odpovídající převládajícím hodnotám společnosti případně převládajícím představám o vedení řádného života v dnešní společnosti.⁴⁷

⁴⁵ *Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv*. Brno: Veřejný ochránce práv - ombudsman, 2016. s.53

⁴⁶ VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]

⁴⁷ nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 8. 2017 sp. zn. I. ÚS 1202/17

Přijetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného

Osobou odlišnou od odsouzeného oprávněnou k podání návrhu na podmíněně propuštění je dle § 331 odst. 2 trestního řádu i zájmové sdružení občanů. Trestní řád do takové skupiny řadí odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, ostatní občanská sdružení vyjma politické strany a hnutí, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní záměry.⁴⁸ Pro účely této diplomové práce je stěžejní § 6 odst. 1 písm. c) trestního řádu. Toto ustanovení dává zájmovému sdružení možnost převzít záruku za dovršení nápravy odsouzeného ve výkonu trestu. Žádost podaná sdružením musí obsahovat označení zájmového sdružení a jeho orgánů, popis kolektivu občanů kteří projednávali nabídku záruky, zaměření tohoto kolektivu a specifikaci naplnění cílů záruky, způsob kterým a jestli vůbec byl kolektiv seznámen s osobou obviněného, s povahou a motivy trestné činnosti, která se mu klade za vinu, hodnocení obviněného na základě vlastních zkušeností a vztahu k zájmovému sdružení a jaké nedostatky v chování obviněného kolektiv spatřuje a jakými výchovnými prostředky a opatřeními na něj chce kolektiv působit.⁴⁹ Sdružení se může informovat o dosavadním chování a průběhu trestu odsouzeného v případě, že k tomu dá sám souhlas.

Soud bude při řízení o propuštění zkoumat intenzitu kontaktu zájmového sdružení s odsouzeným, průběh jejich spolupráce a v neposlední řadě i schopnost sdružení dostát svým závazkům.⁵⁰ Zájmové sdružení se tím zároveň zavazuje s odsouzeným po případném podmíněném propuštění dále pracovat, proto na jejich webových stránkách nenalezneme pouze rady, jak podat žádost o podmíněně propuštění, co dělat nebo čeho se vyvarovat, aby bylo vůbec možné v tomto institutu přistoupit, ale jsou nám zde nabídnuty i různé vzdělávací kurzy týkající se například finanční gramotnosti, nebo pomoc po propuštění na svobodu v podobě nápomoci při hledání zaměstnání a mnoho dalšího.

Webové stránky těchto zájmových sdružení pamatují i na blízké odsouzených, byla jsem až překvapena, kolik užitečných informací se zde mohou

⁴⁸ Kdo podává žádost o PP, www.obase.cz, dostupný na <https://obase.cz/kdo-podava-zadost-o-pp/>

⁴⁹ VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]

⁵⁰ Kdo podává žádost o PP, www.obase.cz, dostupný na <https://obase.cz/kdo-podava-zadost-o-pp/>

zájemci dozvědět. Počínaje příběhy ostatních lidí, kteří si také procházejí výkonem trestu odnětí svobody u osoby blízké, přes sociální právní a psychologické poradny, až po sociální kalkulačku, která může nejen matkám, které kvůli výkonu trestu partnera zůstali na výchovu samy, pomoci s výpočtem dávek, na které mají nárok.⁵¹

3.4.2 Fakultativní podmínky

Již ze samotného začátku věty v § 88 odst. 3 trestního zákoníku „*Soud při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného přihlédne také k tomu...*“ je patrné, že zákonodárce ponechal soudu možnost zohlednit splnění těchto podmínek v závěrečném verdiktu.⁵² Z charakteru fakultativních podmínek je zřejmé, že se svojí důležitostí nedají srovnat s předešlou skupinou, proto mohou sloužit jako jakési přilepšení nebo naopak přitížení při finálním rozhodování soudu.

Soud tedy zohledňuje, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu, zda částečně nebo zcela nahradil či jinak odčinil škodu nebo újmu způsobenou trestným činem nebo zda vydal bezdůvodně obohacení získané trestným činem a v případě, že odsouzený vykonával ochranné léčení před nástupem trestu nebo v jeho průběhu, přihlédne soud k postoji odsouzeného k výkonu tohoto léčení.⁵³

Včasný nástup do výkonu trestu odnětí svobody

V okamžiku, kdy se rozhodnutí o nepodmíněném výkonu trestu stane vykonatelným, předseda senátu zašle příslušné věznicí nařízení výkonu trestu a odsouzeného vyzve, aby ve stanovené lhůtě k výkonu trestu nastoupil. Pokud nebylo zjištěno, že by pobyt odsouzeného na svobodě byl nebezpečný nebo zde není obava uprchnutí odsouzeného, takže není nutný okamžitý nástup trestu, je odsouzenému poskytnuta lhůta nepřesahující jeden měsíc od právní moci rozhodnutí k vyřízení osobních záležitostí.

⁵¹ těmito webovými stránkami jsou www.podminenepropusteni.cz, www.obase.cz, www.manzelvbaze.cz

⁵² VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]

⁵³ § 10 odst. 3 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

V případě nenastoupení do výkonu trestu ve lhůtě nebo v případě zjištění, že pobyt odsouzeného na svobodě je nebezpečný, nařídí předseda senátu, aby byl odsouzený k výkonu trestu dodán.⁵⁴ Doloží-li odsouzený lékařskou zprávou o hospitalizaci v lůžkovém zdravotnickém zařízení předseda senátu odloží výkon trestu, jestliže by ohrozil jeho život nebo zdraví. Dále je možné na dobu jednoho roku odložit trest pravomocně odsouzené těhotné ženě a matce pečující o dítě do jednoho roku věku. Odklad výkonu trestu lze povolit, pokud na tom odsouzený prokáže zvlášť závažné důvody, zejména mohl-li by výkon trestu mít pro odsouzeného nebo jeho rodinu mimořádně těžké následky.⁵⁵

Náhrada škody či jiné nemajetkové újmy

Odsouzenému pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného obohatil, se náhrada majetkové škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení ukládá už v samotném rozsudku.⁵⁶ Soud zkoumá schopnosti a možnosti každého odsouzeného ke splnění této povinnosti z pohledu jeho majetkových, osobních a zdravotních poměrů, aby bylo prokazatelně zjištěno, zda v případě nesplnění došlo ze strany odsouzeného k zavinění, nebo z hlediska objektivních skutečností nemohl plnit.⁵⁷

Postoj odsouzeného k výkonu ochranného léčení

Pojmem ochranného léčení se rozumí právní následek trestného činu nebo činu jinak trestného, který poskytuje ochranu společnosti před nebezpečnými osobami postiženými duševní chorobou, nebo osobami závislými na návykových látkách s jejich umístěním ústavní péče nebo ambulantní péči ve zdravotnickém zařízení s cílem jejich opětovného zařazení do běžného života.⁵⁸ Ústavní soud ČR zdůraznil potřebu proporcionality mezi hrozbou nebezpečí, kterou od pachatele můžeme očekávat, a přiměřeným zásahem do jeho základních lidských práv a

⁵⁴ § 321 zák.č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵⁵ § 322 a 323 zák.č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵⁶ § 228 zák.č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵⁷ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.8.2006, sp.zn. 3 To 668/2006

⁵⁸ VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]

svobod uloženým ochranným opatřením. Při zkoumání přiměřenosti tohoto opatření je nezbytné se zaměřit na následující atributy: povahu a závažnost spáchaného činu, nebezpečí, které od pachatele v budoucnu hrozí, osobu pachatele a poměry pachatele.

Ze shora uvedeného tedy plyne, že újma způsobená uloženým a vykonaným ochranným léčením nesmí být větší, než je nutné k dosažení účelu. Účelem se rozumí léčba pachatele, ne jeho izolace od okolního světa, účelem není ani vyléčení duševní poruchy, protože takový požadavek by nebyl reálný, ale je jím zmírnění projevů dané poruchy, které představují rizikové faktory nebezpečnosti pachatele. Žádoucím stavem je i léčení pachatelů ze závislosti na alkoholu, nealkoholových drogách nebo hazardních hrách.⁵⁹

Zde je určitě zajímavé zmínit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6.12.2011 sp.zn. 11 Td 51/2011. Z jeho obsahu je zřejmé, že započítat lze léčení pouze tehdy, pokud ho uloží soud, proto v případě, kdy se odsouzený podrobuje léčbě ve výkonu trestu odnětí svobody dobrovolně, avšak bez přivolení soudu, nelze takovou léčbu pokládat za výkon ochranného léčení a nebude mu tedy započítána.⁶⁰

⁵⁹ MATIAŠKO, Maroš. Ochranné léčení v novém trestním zákoníku: ke třem vybraným otázkám. Bulletin advokacie 10/2009, s. 90, In: Beck-online [právní informační systém]

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6.12.2011, sp.zn. 11 Td 51/2011

3.5 Řízení o podmíněném propuštění

Na předchozích stranách jsme se soustředili na to, co musí odsouzený splnit, aby měl na podmíněné propuštění nárok, v této kapitole se zaměříme na to, jak probíhá řízení o podmíněném propuštění a jaká práva a povinnosti mají účastníci řízení.

3.5.1 Podání návrhu či žádosti o podmíněné propuštění

Návrh na podmíněné propuštění může podat státní zástupce nebo ředitel věznice, v níž odsouzený svůj trest vykonává. Zájmové sdružení občanů může také podat návrh na podmíněné propuštění, pokud nabídne převzetí záruky za odsouzeného, se souhlasem odsouzeného může zájmové sdružené požádat ředitele věznice o sdělení stavu převýchovy odsouzeného. Návrh na podmíněné propuštění může samozřejmě podat obviněný, tehdy návrh označujeme jako „žádost“. Je žádoucí, aby tak činil s vědomím věznice, která se k žádosti může vyjádřit a tím ovlivnit rychlost i výsledek řízení. V opačném případě si soud toto stanovisko vyžádá. Odsouzený žádající o podmíněné propuštění z výkonu trestu, který mu byl uložen za spáchání přečinu, aniž by byla splněna podmínka odpykání minimálně poloviny trestu, ke své žádosti připojit kladné vyjádření ředitele věznice musí. Při absenci vyjádření soud o žádosti nerozhoduje a s náležitým poučením ji vrátí obviněnému.⁶¹

Dojde-li k zamítnutí žádosti, je možné ji znovu podat až po uplynutí šesti měsíců od záporného rozhodnutí,⁶² což souvisí se snahou nepřetěžovat soudy a ušetřit soudce v rozhodování o neopodstatněných návrzích.⁶³ V případech mimořádného podmíněného propuštění, tedy propuštění bez uplynutí minimální výměry trestu, kdy návrh buď podá sám ředitel věznice, kde odsouzený vykonává trest, nebo se připojí k návrhu jiné oprávněné osoby. Soud nevyhoví návrhu pouze tehdy, kdy lze předpokládat, že by odsouzený po propuštění na svobodu nevedl

⁶¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s.887

⁶² § 331 odst. 1-4 zák.č. 141/1961 Sb., trestní řád

řádný život.⁶⁴ V praxi se objevují i případy, kdy žádost o podmíněné propuštění podají neoprávněné subjekty – typicky příbuzní odsouzených. Soudy obvykle tuto situaci řeší tím, že se obrátí na odsouzené různě formulovanými dotazy, například zda se k žádosti připojují, zda si ji sami podávají a podobně.

3.5.2 Příslušnost soudu

Jediným orgánem majícím pravomoc rozhodnout o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je soud. Příslušným pro vydání rozhodnutí je okresní soud, v jehož obvodu vykonává odsouzený svůj trest, z tohoto důvodu ve většině případů rozhodují pouze některé soudy – v jejichž obvodu jsou umístěny věznice. Například v rámci Plzeňského kraje tak v naprosté většině případů o podmíněném propuštění rozhoduje Okresní soud Plzeň - město, v rámci blízkého Karlovarského kraje, jakkoli je to kraj menší, ale již soudy dva – Okresní soud v Karlových Varech a Okresní soud v Sokolově. Objevují se i situace, ve kterých o podmíněném propuštění rozhodují i soudy v jejichž obvodu se věznice nenachází. Jedná se o případy, kdy o podmíněné propuštění požádá odsouzený, jenž vykonal stanovenou část trestu vazbou, která mu následně byla započtena do trestu, a zbytek trestu ještě nenastoupil. Nejfrekventovanějším případem vyvolávajícím tuto situaci, je pak uložení trestu souhrnného ve vztahu k rozhodnutí, kterým byl už dříve uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a ten byl v zákonné délce odpykán.

Ustanovení § 333 trestního řádu je v poměru speciality k zákonným ustanovením trestního řádu týkajících se příslušnosti ve vykonávacím řízení, proto bude o podmíněném propuštění rozhodovat pokaždé pouze okresní soud a to i v případě, kdy nepodmíněný trest uložil soud vyšší instance.⁶⁵

3.5.3 Zahájení řízení o podmíněném propuštění

O podmíněném propuštění rozhoduje soud obvykle ve veřejném zasedání. To vyplývá z toho, že se zde nevydává meritorní usnesení, proto se nemůže jednat o hlavní líčení. Nepochybně se však ve veřejném zasedání projednávají otázky,

⁶⁴ § 88 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁵ VICHÉREK, Roman. Příslušnost soudu k podmíněnému propuštění. *Trestněprávní revue*, 10/2013, In : Beck-online [právní informační systém]

kteřou svou povahou na meritorní rozhodnutí učiněné v hlavním líčení navazují. Příprava veřejného zasedání náleží předsedovi senátu popřípadě samosoudci, ten předvoláním zajistí účast odsouzeného na veřejném zasedání, o konání veřejného zasedání vyrozumí státního zástupce, pokud je ve věci činný, pak i obhájce, případně další osoby, které mohou být rozhodnutím přímo dotčeny⁶⁶ jako je poškozený, pokud byl nepodmíněný trest uložen za zločin a poškozený o to požádal.⁶⁷ Důvodem je dát poškozenému možnost vyjádřit se, zda odsouzený uhradil škodu nebo nemajetkovou újmu, zda a jakou mu k tomu poškozený poskytl součinnost apod. Samozřejmě vyrozumět bude nutné i zájmové sdružení občanů, pokud v řízení intervenue. Složení soudu musí být stejné jako při ukládání trestu, rozhoduje tedy buď samosoudce nebo senát, vždy soud rozhoduje usnesením.

3.5.4 Rozhodnutí o podmíněném propuštění

Lhůta pro vydání rozhodnutí ve věci je zákonem stanovena na 30 dnů od doručení návrhu nebo žádosti soudu. Jedná se o lhůtu pořádkovou, což znamená, že ani její marné uplynutí nezbavuje soud povinnosti vydat rozhodnutí. Trestní řád uvádí, že by soud měl lhůtu dodržet, nebrání-li tomu vážné důvody, avšak tyto důvody nijak blíže nespecifikuje. V praxi se jedná o překážky při samotném řízení, jako je nedostavení se osob k výslechu, ale i skutečností, které je třeba brát v potaz, ale ještě nenastaly. Pod tím si můžeme představit čekání na výsledek jiného trestního řízení, který je významný pro posouzení chování podmíněně propuštěného ve zkušební době. Poměrně obvyklým problémem z hlediska dodržení lhůty je pak potřeba opatřit přílohové spisy od soudů, které tresty (často odsouzený vykonává společně více trestů odnětí svobody) uložily. Je třeba si uvědomit, že v některých případech, zejména týkal-li se spis více obviněných, tyto spisy kolují v souvislosti s podanými mimořádnými opravnými prostředky nebo jako přílohové spisy při projednávání další trestné činnosti týchž pachatelů a podobně. Pro zachování lhůty postačí, pokud je v těchto 30 dnech ve veřejném zasedání rozhodnuto i nepravomocně. Před vyhlášením rozhodnutí je třeba vyslechnout odsouzeného, k tomu dochází v jednací síni v budově soudu nebo ve věznici. V poslední době

⁶⁶ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s.572-574

⁶⁷ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s.887

není neobvyklé, že se odsouzený účastní veřejného zasedání prostřednictvím videokonference, ať již s ohledem na probíhající pandemii COVID - 19 nebo např. je-li odsouzený umístěn v nemocniční části věznice.⁶⁸ Povinnost vyslechnout odsouzeného nemají soudy při zjednodušeném řízení o podmíněném propuštění. V tomto řízení soud nerozhoduje ve veřejném zasedání, ale rozhodne o propuštění předseda senátu s předchozím souhlasem státního zástupce bez jednání, když se jedná o návrh ředitele věznice, nebo se alespoň připojil k návrhu jiného subjektu. Nutno zmínit, že soud k takovému postupu nic nezavazuje a záleží pouze na něm, zda se dle toho rozhodne postupovat.⁶⁹

Šestiměsíční lhůta pro podání nové žádosti o podmíněné propuštění, která plyne v případě zamítavého rozhodnutí soudu, se nevztahuje na situaci, kdy před vynesením usnesením vezme odsouzený svoji žádost zpět, například z důvodu obavy z dopadu záporného hodnocení ředitele věznice. V soudní praxi nastávaly i situace, kdy svou žádost o podmíněné propuštění vzal odsouzený zpět, až po vyhlášení rozhodnutí okresního soudu, jednalo se samozřejmě jen o ty případy, kdy soud prvého stupně žádosti nevyhověl. V těchto případech šlo o pokus obejít zákonnou lhůtu k podání nové žádosti v minulosti jednoletou, nyní šestiměsíční. Soudy na to reagovaly zpravidla tak, že v této procesní situaci již zpětvzetí návrhu nepřipouštěly. Rovněž určité snahy o „přizpůsobení si“ lhůty, nikoli však obcházení zákona, bylo možné dohledat u těch odsouzených, kteří postupně oslovovali různá zájmová sdružení, aby za využití úpravy v § 331 odst. 2 trestního řádu navrhovaly jejich podmíněná propuštění.⁷⁰

Jestliže soud pravomocně rozhodne o podmíněném propuštění vězně, vydá předseda senátu věznici, ve které si odsouzený nepodmíněný trest odnětí svobody odpykával, příkaz k jeho okamžitému propuštění. Pakliže se státní zástupce účastní příslušného veřejného zasedání a po vyhlášení usnesení o podmíněném propuštění se vzdá práva podat stížnost, může být odsouzený propuštěn po nezbytných formalitách v podstatě obratem. Jestliže má vězeň vykonat ochranné léčení v ústavní formě, nařídí předseda senátu, aby byl dodán do příslušné léčebny za

⁶⁸ s. 894 tamtéž

⁶⁹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře II.díl (Wolters Kluwer ČR). s. 892-894

⁷⁰ konzultace se soudcem Krajského soudu v Plzni

předpokladu, že ta disponuje s volnou kapacitou. Následně musí soud doručit opis usnesení o podmíněném propuštění věznici a soudu, který prvoinstančně rozhodoval. Podobně je třeba postupovat i v případě mladistvého, kterému je pravomocně uložena ústavní nebo ochranná výchova. I zde je třeba zajistit předání podmíněně propuštěného do příslušného zařízení. Jestliže byl odsouzenému uložen vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody rovněž i trest vyhoštění, pak je třeba přihlídnout i k ustanovení § 350c a § 350e trestního řádu. Obvykle činí soud, který bude rozhodovat o podmíněném propuštění, již předem dotaz na procesní soud, který trest uložil, zda bud pro případ podmíněného propuštění vzat tímto soudem odsouzený do vyhošťovací vazby či nikoli.

Řádným opravným prostředkem proti jakémukoliv usnesení je stížnost. Tu mohou osoby oprávněné podat v případě kladného i záporného verdiktu. Tento opravný prostředek je spojován se suspenzivním i devolutivním účinkem, znamená to, že dokud se o ní nerozhodne, nenabude právní moci, tudíž ani vykonatelnosti. Devolutivním účinkem se rozumí, že o stížnosti bude rozhodovat nadřízený orgán, v našem případě to bude soud druhé instance, tedy krajský soud. Výjimkami z těchto dvou účinků je pouze § 146 trestního řádu. K podání stížnosti je legitimována osoba, které se usnesení přímo dotýká, která dala k usnesení podnět prostřednictvím svého návrhu (tedy v našem případě například i intervenující zájmové sdružení občanů) a státní zástupce ve prospěch či neprospěch odsouzeného. Stížnost proti usnesení se podává u orgánu, proti jehož usnesení směřuje a lhůta k jejímu podání je 3 dny od oznámení.⁷¹

3.5.5 Zkušební doba, přiměřené povinnosti a omezení při podmíněném propuštění

Podmíněným propuštěním odsouzeným nekončí všechny povinnosti spojené s dřívějším páčáním trestné činnosti. V rámci nápravy pachatelů trestných činů soud vždy uloží přiměřenou zkušební dobu, ve které musí podmíněně propuštění soudu dokázat, že vedou řádný život, zároveň tato doba slouží jako jakási připomínka, že se jedná o propuštění pouze na zkoušku. Zkušební doba má stejně jako tresty mantinely, které soud při jejich ukládání nemůže překročit a též

⁷¹ §141-143 trestního řádu

se ukládá dle spáchaného trestného činu. Zkušební doba u odsouzených za přečin se může vyšplhat maximálně na 3 roky, při odsouzení za zločin je už dána dolní i horní hranice, můžeme tedy očekávat 1 rok až 7 let. Zkušební doba nemusí být ukládána na celé roky, ale v žádném případě nemůže dané rozmezí překročit. Běh zkušební doby počíná dnem následujícím po dni propuštění na svobodu, výjimkou je situace, kdy o podmíněném propuštění bylo rozhodnuto před nástupem do výkonu trestu, to pak počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy rozhodnutí o podmíněném propuštění nabylo právní moci.⁷²

Vyslovení dohledu nad podmíněně propuštěním není obligatorní a je využíváno, když je žádoucí intenzivněji sledovat chování propuštěného na svobodě. Při ukládání dohledu záleží na osobě propuštěného, na prostředí, ve kterém se bude pohybovat, na dalších trestech, která má vykonat a případně i na omezeních a povinnostech, které mu byly uloženy.⁷³ Tento dohled zajišťuje pracovník probační a mediační služby, který se při přípravě na spolupráci informuje, jak probíhala spolupráce s odsouzeným ve výkonu trestu. Konkrétní nastavení součinnosti pracovníka s podmíněně propuštěným vychází nejen z aktuální situace odsouzeného po jeho propuštění, ale zároveň i z informací, které získal o chování odsouzeného při výkonu jeho nepodmíněného trestu. Rovněž soud může v rozhodnutí o podmíněném propuštění ovlivnit zaměření dohledu tím, že stanoví podle § 89 odst. 2 trestního zákoníku konkrétní přiměřená omezení a přiměřené povinnosti – například hradit škodu, registrovat se u úřadu práce, aktivně hledat zaměstnání a podobně. Z prvopočátku pracovník nabývá přehledu o možných rizicích, která by mohla pachatele ovlivnit v páchání další trestné činnosti, a rozhoduje o intenzitě osobního kontaktu s propuštěným, tuto frekvenci ve většině případů soud nestanoví a nechá ji na rozhodnutí pracovníka. Dále se nejdříve pracovník věnuje adaptaci propuštěného a testuje jeho dovednosti v oblastech, které by mu v případě nenastoupení do výkonu trestu nedělaly problém, jako je třeba zakoupení jízdenky v MHD. Pracovník je v rámci dohledu oprávněn vstupovat do obydlí propuštěného, což může být dobrou příležitostí k potvrzení a doplnění informací sdělených propuštěným. O průběhu dohledu informuje pracovník soud, který pachatele podmíněně propustil, většinou k tomu dochází 1x za půl roku. Soud

⁷² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. s. 1095-1096

⁷³ s.1096 tamtéž

může v případě porušení podmínek v průběhu zkušební doby rozhodnout, že podmíněně propuštěný vykoná zbytek trestu.⁷⁴

Vymezení shora zmíněných přiměřených povinností či přiměřených omezení je v praxi poměrně časté. Nejčastěji se jedná o nahrazení škody nebo odčinění nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, kterou odsouzený způsobil trestným činem, o to se má propuštěný snažit v průběhu zkušební doby a podle svých možností.⁷⁵ V zákoně můžeme najít pouze demonstrativní výčet omezení a povinností, které lze uložit, jako jsou podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace, podrobení se vhodným programům psychologického poradenství, zdržení se návštěvy kulturních, společenských i jiných akcí, uhrazení dlužného výživného nebo jiné dlužné částky.⁷⁶ Další povinnosti a omezení, i ty, které nenalezneme v zákoně, může soud nařídít dle uvážení, musí však být přiměřená a v souviset s osobou pachatele nebo jím spáchaným trestným činem. Tyto povinnosti a omezení se ukládají pouze na zkušební dobu a svým charakterem souvisí se spáchanou trestnou činností. Představit si lze například stanovení povinnosti nekontaktovat poškozeného, pokud trestná činnost spočívala v tzv. stalkingu nebo v násilí proti osobě užívající společné obydlí.

3.5.6 Alternativní tresty a vybrané příklady

Pojem alternativní trest vychází z principů restorativní justice a nabízí nám řešení trestných činů jiným způsobem, než ukládáním nepodmíněného trestu odnětí svobody.⁷⁷ Od výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích se liší zcela markantně, mají však i nějaké znaky společné. V obou případech je odsouzený omezen na svobodě, jsou mu dána omezení a povinnosti, ale velkým rozdílem je například nezpřetrhání rodinných vazeb se svojí rodinou a zamezení možného negativního vlivu vězeňského prostředí a komunity. I když takovýto trest nebyl uložen přímo meritorním rozhodnutím, může se stát alternativou nepodmíněného trestu odnětí svobody až v rámci vykonávacího řízení. Ustanovení § 333b trestního zákoníku

⁷⁴ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010.s. 111-113

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. s. 1097-1098

⁷⁶ § 48 odst. 4 písm. a), d), e), i), trestní zákoník

⁷⁷ JELÍNEK, Jiří, ed. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015 : trestní sekce*. Praha: Leges, 2015.s.83

totiž v současnosti umožňuje (jako alternativu k podmíněnému propuštění, která připadá v úvahu evidentně zejména v případech, ve kterých by žádost o podmíněné propuštění pravděpodobně nebyl úspěšná), aby soud rozhodl o přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení, a to na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice, v níž se vykonává trest, na žádost odsouzeného nebo i bez takové žádosti. I v tomto případě bude rozhodováno ve veřejném zasedání.

Trest domácího vězení

V české právním řádu je trest domácího vězení poměrně nový, zavedlo ho až přijetí trestního zákoníku dne 1.1.2010.⁷⁸ Slouží jako alternativa ke krátkodobému nepodmíněnému trestu odnětí svobody a lze uložit buď samostatně nebo vedle jiného trestu až na dva roky, nikoli současně s nepodmíněným trestem odnětí svobody a trestem obecně prospěšných prací. K tomuto trestu se přistupuje u odsouzených za přečin s vyhovujícím zázemím, v ideálním případě adekvátním bydlením a stálou prací, a při kumulativním splnění dvou podmínek. Vzhledem k osobě pachatele, jeho poměrům a povaze spáchaného přečinu se lze domnívat, že tato forma bude dostačující, a to případně i vedle jiného trestu.⁷⁹ Dále musí dát písemný slib, že se bude zdržovat ve svém obydlí v určité době a při případné kontrole bude poskytovat součinnost. Tento slib musí dát písemně sám pachatel, je vyloučeno, aby ho za něj učinil někdo jiný, případně slib může napsat třetí osoba, avšak pachatelem musí být podepsán.⁸⁰ Odsouzený se ve dnech pracovního klidu a pracovního volna musí zdržovat ve svém bydlišti (nebo na jiné soudem stanovené adrese) po celý den, v ostatních dnech od 20:00 do 5:00, nestanoví-li soud jinak.⁸¹ Soud při stanovení tohoto časového omezení přihlíží k pracovní době pachatele, k péči o nezletilé dítě a je mu umožněno i navštěvování bohoslužeb a zdravotnických zařízení i v době, po kterou se má zdržovat ve svém obydlí.

⁷⁸ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).s.237

⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné. 8., přepracované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s.334-335

⁸⁰ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).s.238

⁸¹ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010.s.150

Kontrola trestu domácího vězení se provádí buď formou elektronického náramku umístěného na ruce či noze odsouzeného zajišťovanou Ministerstvem spravedlnosti nebo jím zřízenou organizační složkou, nebo namátkovou kontrolou prováděnou probačním úředníkem pracujícím pro Probační a mediační službu. V odsuzujícím rozsudku soud stanoví náhradní výměru nepodmíněného trestu odnětí svobody pro případ maření trestu domácího vězení. Za každý jeden, byť jen započatý den nevykonaného trestu domácího vězení, se počítá jeden den trestu odnětí svobody.⁸²

Zákaz činnosti

Zákaz činnosti je dalším alternativním trestem ukládaným za páchaní trestných činů v souvislosti s nějakou činností. Činnost, kterou lze zakázat, musí souviset s výkonem povolání, zaměstnání, funkce, nebo se musí jednat o činnost, která ke svému výkonu vyžaduje povolení. Cílem je zabránit pachateli v dalším páchaní trestných činů, ke kterým by jim tato činnost mohla vytvořit podmínky. Především se takto postihují trestné činy majetkového a hospodářského charakteru a trestné činy spáchané při řízení motorových vozidel. Tento zákaz lze uložit v časovém rozmezí od jednoho roku do deseti let a začíná běžet od právní moci rozsudku. Započítává se do ní i doba před právní mocí rozsudku, kdy pachateli bylo odebráno povolení k výkonu dané činnosti, a tím mu bylo zabráněno k možnému pokračování v protiprávním jednání. Po výkonu poloviny je možné od zbytku trestu upustit, často se tak děje u trestných činů v dopravě, pokud pachatel prokázal, že dalšího výkonu již není třeba.⁸³

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Postihující „*divácké násilí*“, k tomu nejčastěji dochází v souvislosti s konáním sportovních utkání, ale zároveň může postihovat i různé formy extremismu. Tento postih nezasahuje do zasahuje za zájmové sféry pachatele, postihuje tedy tu oblast,

⁸² CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).s.238

⁸³ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. S337-339

kterou nelze předchozím trestem zakázat. Je pachateli uloženo pouze za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s takovou akcí. Protiprávního jednání se pachatel může dopustit i cestou na tuto akci nebo po ní, avšak musí s ní bezprostředně souviset. Zákaz trvá maximálně 10 let, a to buď samostatně nebo vedle jiného trestu.⁸⁴ Současně s trestem je odsouzenému uloženo spolupracovat s pracovníkem probační a mediační služby, který odsouzenému sestaví probační plán a odsouzený se ho musí striktně držet. Pracovník má v tomto případě široké pravomoci a může také odsouzenému uložit, aby se v době konání sportovní akce dostavoval na služebnu Policie ČR. Jedná se o inspiraci britského modelu, kdy je toto opatření namířeno zejména proti fotbalovým fanouškům. Ti se místo účasti na utkání svého oblíbeného sportovního klubu musí dostavit na policejní stanici a tam setrvat po dobu nezbytně nutnou, tedy většinou po dobu trvání utkání.⁸⁵

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. S.340-341

⁸⁵ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010.s.162

4 Judikatura

4.1.1 Účel trestu

Účelem, kterého má být při ukládání trestů dosaženo, je ochrana společnosti před kriminalitou, nesmí být tedy prostředkem k řešení jiných problémů společnosti. Dle trestního zákoníku je účel trestu koncipován jako dílčích cílů a konečného cíle vytvářejících jeden celek. Obsahem trestu by měla být trestní represe, tedy závažnost činu by měla odpovídat výši trestu, a prevence ve vztahu k pachateli trestného činu, tak i generální prevence ve smyslu výchovného působení na členy společnosti. Ve svém nálezu ze dne 24.3.1998, sp.zn. IV.ÚS 463/97 toto judikoval Ústavní soud spolu s nemožností soudu ukládat tresty „jako odstrašující příklad“.⁸⁶

4.1.2 Obligatorní podmínky

Za přelomový považují asi nejnovější nález Ústavního soudu ze dne 20.7.2021 sp.zn. IV.ÚS 575/21 věnující se problematice plnění zákonných předpokladů pro podmíněné propuštění. Stěžovatel se svou stížností domáhal zrušení usnesení Okresního soudu Plzeň- město č.j. 3 PP 300/2020-25 a usnesení Krajského soudu v Plzni č.j. 7 To 33/2021-37. Stěžovatel se domnívá, že zamítnutím jeho žádosti o podmíněné propuštění okresním soudem Plzeň-město a následným zamítnutím stížnosti Krajským soudem v Plzni, kterou jakožto řádný opravný prostředek proti usnesení okresního soudu Plzeň-město podal, došlo k porušení jeho práva na soudní ochranu zaručenou čl. 36 odst. 1 Listiny. Soudy ve svých rozhodnutích uvedly, že stěžovatel nesplnil zákonnou podmínku očekávání vedení řádného života, a to hlavně s ohledem na jeho trestní minulost. Stěžovatel na základě tohoto také namítal nesplnění povinnosti soudů na dostatečné odůvodnění jejich rozhodnutí.

Ústavní soud neshledal argumentaci soudů obecných, že u stěžovatele došlo k polepšení, ale s ohledem na jeho trestní minulost od něj nelze očekávat vedení řádného života, jako dostatečnou a jeho toho názoru, že by obecné soudy při

⁸⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 23.4.1998, sp.zn. IV.ÚS 463/97

posuzování předpokladu budoucího vedení řádného života měly vycházet i z jiných skutečností, než trestní minulostí odsouzených. Ústavní soud ve svém nálezu uvádí, že v případě zamítnutí žádosti na podmíněné propuštění, by soudy měly dát odsouzeným jakýsi návod, který by odsouzeným blíže popisoval, jak se mají chovat, jaké aktivity vyvíjet apod., aby se zvýšila jejich šance, že případné příští žádosti o podmíněné propuštění bude vyhověno.⁸⁷

V dřívější judikatuře můžeme najít odlišný pohled na věc. Ústavní soud usnesením ze dne 20.9.2001, sp.zn. III.ÚS 284/01 odmítl návrh stěžovatele na zrušení usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3.4.2001, č.j. 13 To 137/2001-46 ve spojení s usnesením Okresního soudu v Kladně ze dne 5.3.2001, č.j. 6 Pp 448/2000-31. Stěžovatel ve své stížnosti namítal zasažení do svého práva na spravedlivý proces. K tomuto porušení mělo dojít tím, že se soudy při rozhodování o jeho podmíněném porušení zabývaly především jeho trestní minulostí a nekladly dostatečný důraz na jeho vzorné chování ve výkonu trestu. Ústavní soud konstatoval, že smysl trestu není propuštění odsouzeného na svobodu za dobré chování při výkonu trestu. Též se ztotožnil s názory obecných soudů v podobě úvah o budoucím vedení řádného života odsouzeného v kontextu jeho trestní minulosti. S odkazem na tyto skutečnosti Ústavní soud návrh stěžovatele odmítl pro jeho neopodstatněnost.⁸⁸

4.1.3 Doznání se ke spáchání trestného činu jako součást polepšení se

Ústavní soud svým nálezem ze dne 12.2.2019, sp.zn. III. ÚS 2204/17 zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9.5.2017, sp. zn. 6 To 210/2017, kterým bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Obecný soud svým usnesením zamítl stěžovatelovu žádost na podmíněné propuštění. V odůvodnění se opíral o argument, že u stěžovatele nedošlo k polepšení, protože se k činu nedoznal. Stěžovatel poukazoval na vzorné chování ve výkonu trestu a odkazoval na posudek soudního znalce, jež tvrdil, že pachatelé, kteří spáchají trestný čin, jež je společností vnímán velmi citlivě (v případě stěžovatele se jednalo o pohlavní zneužití), často nedokáží

⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 20.7.2021 sp.zn. IV.ÚS 575/21

⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20.9.2001, sp.zn. III.ÚS 284/01

připustit svoji vinu. Ústavní soud dospěl k názoru, že odepření doznání samo o sobě nevyklučuje splnění podmínky polepšení dle ust. § 88 odst. 1 trestního zákoníku.⁸⁹

4.1.4 Příslušnost soudu

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.10.2017, č.j. 7 Td 43/2017-11 nám objasní i ne tak jasné případy určení místní příslušnosti soudu při rozhodování o podmíněném propuštění. Dle § 333 odst.1 je k rozhodnutí o podmíněném propuštění oprávněn okresní soud, v jehož obvodu je trest vykonáván. Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 11.10.2017 č.j. 7 Td 43/2017-11 rozhodoval o situaci, kdy odsouzený vykonával trest odnětí svobody ve Věznici Plzeň, podal žádost o podmíněné propuštění u Okresního soudu Plzeň-město, kterou tento soud zamítl. Následně podal odsouzený stížnost ke Krajskému soudu v Plzni, který napadené rozhodnutí zrušil a okresnímu soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Následně Okresní soud Plzeň-město věc postoupil Okresnímu soudu ve Znojmě jako soudu s místní příslušností, jelikož byl v mezidobí mezi rozhodnutím Okresního soudu Plzeň-město a rozhodnutím Krajského soudu v Plzni odsouzený trvale přemístěn k výkonu trestu odnětí svobody do Věznice Znojmo.

Na základě předložení věci Nejvyššímu soudu Okresním soudem ve Znojmě vydal Nejvyšší soud usnesení o vyslovení místní příslušnosti ve věci Okresního soudu v Plzni. Své rozhodnutí zdůvodnil důkladným obeznámením Okresního soudu v Plzni se spisovým materiálem a také faktem, že se řízení jedná původního návrhu odsouzeného projednávaného právě v Plzni.⁹⁰

4.1.5 Rozhodnutí soudu

Ve svém usnesení ze dne 16.4.2009 sp.zn. IV.ÚS 70/09 Ústavní soud upozorňuje na neexistenci práva na vyhovění žádosti o podmíněné propuštění. Rozhodujícími předpoklady pro kladné rozhodnutí ve věci jsou stanovené obligatorní podmínky, jejich splnění však nezakládá žádný právní nárok na vyhovění žádosti. Ústavní soud ve zmiňovaném usnesení zdůrazňuje, že posouzení splnění podmínek pro podmíněné propuštění je plně věcí soudcovské úvahy. Dále potvrzuje výlučnou pravomoc obecných soudů při zkoumání a posuzování splnění

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 12.2.2019, sp.zn. III. ÚS 2204/17

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.10.2017, č.j. 7 Td 43/2017-11

obligatorních i fakultativních podmínek při aplikaci institutu podmíněného propuštění a také ponechává na obecných soudech, aby své rozhodnutí přiměřeným způsobem zdůvodnily.⁹¹

V tomto usnesení spatřuji značný nesoulad s pozdějším nálezem Ústavního soudu ze dne 20.7.2021 sp.zn. IV.ÚS 575/21, který na rozdíl od tohoto usnesení nevyžaduje od soudů „pouze“ přiměřené odůvodnění jejich rozhodnutí, avšak očekává širší zdůvodnění a v ideální případě i individuální návod pro budoucí život odsouzeného.

4.1.6 Právo odsouzeného na projednání žádosti o podmíněném propuštění v jeho přítomnosti

Stěžovatel podal Ústavnímu soudu ústavní stížnost proti usnesení Krajského soudu ze dne 20.4.2010, č.j. 9 To 151/2010-36 a usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 18.2.2010. Nejdříve Okresní soud Plzeň-město svým usnesením zamítl žádost stěžovatele o podmíněné propuštění. Následně Krajský soud v Plzni rozhodlo v neveřejném zasedání zrušil rozhodnutí soudu první instance a sám rozhodl tak, že žádost stěžovatele zamítl. Krajský soud v Plzni svým postupem jednal v rozporu s ust. § 331 odst.1 trestního řádu, když o stížnosti rozhodnul v neveřejném zasedání a nedal tak odsouzenému možnost se vyjádřit. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12.5.2011, sp.z. III. ÚS 1735/10 dospěl k závěru, že při rozhodování o podmíněném propuštění, je nezbytné dbát na kontradiktorní rysy trestního řízení, jako je rovnost zbraní, možnost vznášet argumenty ve svůj prospěch i vyvracet protiargumenty apod. Absencí tohoto postupu došlo k porušení jednoho ze stěžovatelových základních lidských práv a svobod, které mu garantuje článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.⁹²

⁹¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.4.2009 sp.zn. IV.ÚS 70/09

⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.2011, sp.z. III. ÚS 1735/10

4.1.7 Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody

Výkon trestu domácího vězení je alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a trest domácího vězení postihuje odsouzeného na svobodě v mnohem menší míře než výkon trestu ve věznici. Jednou z možných kontrol výkonu tohoto trestu je namátková kontrola uskutečňovaná Probační a mediační službou v místě bydliště odsouzeného, nebo na jiné adrese kterou soud určí. V případě nedodržení podmínek výkonu trestu domácího vězení je odsouzenému možné nařídit výkon trestu odnětí svobody ve věznici. Krajský soud v Brně ve svém usnesení ze dne 27.7.2016 sp.zn. 5 To 332/2016 určil dobu, od které se trest domácího vězení přemění na nepodmíněný trest odnětí svobody. Tato doba se počítá od prokazaného porušení podmínek trestu domácího vězení, které bylo zjištěno při realizaci osobní namátkové kontroly úředníkem Probační a mediační služby. Je to jediným možným řešením i s ohledem na situace, kdy by odsouzený porušil trest domácího vězení krátce před koncem jeho výkonu, a tak jiný způsob počítání doby pro přeměnu trestu by byl nevhodný.⁹³

4.1.8 Podmíněné propuštění v případě více uložených trestů

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.12.1996 sp.zn. 2 Tzn 196/96 řešil stav, kdy byly Okresním soudem v Bruntále uloženy odsouzenému jednak nepodmíněný trest odnětí svobody na jeden rok a poté i trest odnětí svobody na jeden rok se zkušební dobou na dva roky. Druhý z trestů byl odsouzenému zkrácen na trest odnětí svobody na čtyři měsíce se zkušební dobou na dva roky. Při podmíněném propuštění musí soud sečíst délku obou trestů a po uplynutí jejich poloviny je teprve možné žádat o propuštění. Tato podmínka splněna bylo, ale Okresní soud Brno-venkov, který ve věci podmíněného propuštění rozhodoval chybně vycházel pouze z uloženého jednoho trestu. V usnesení o podmíněném propuštění tedy tento soud uvedl pouze, že odsouzeného podmíněně propouští z nepodmíněného trestu odnětí svobody, druhý z trestů opomenul a nerozhodl tak i z jeho podmíněného propuštění, což se výslovně ve výroku rozhodnutí musí vyjádřit. Jedná se o závažnou chybu, protože v tomto stavu na druhý z trestů nelze nahlížet jako na vykonaný, a tak odsouzený nemůže docílit zahlazení odsouzení.

⁹³ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27.7.2016, sp.zn. 5 To 332/2016

Nejvyšší soud vyslovil zjištěné porušení zákona, napadené rozhodnutí zrušil a v souladu s ust. § 271 odst. 1 trestního řádu rozhodl o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu obou trestů.⁹⁴

4.1.9 Zákaz dvojího přičítání

Zásada „ne bis in idem“ neboli ne dvakrát v téže věci je právní princip, který by měla chránit pachatele trestných činů před dvojitým přičítáním. Ústavní soud svým nálezem ze dne 28.11.2018, sp.zn. II.ÚS 482/18 zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 16.11.2017, č.j. 4 To 355/2017-125 a usnesení Okresního soudu Ostravě ze dne 19.10.2017, č.j. 0 PP 467/2017-113 z důvodu porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 5 Listiny. Stěžovatel namítal, že argumentací obecných soudů o nenaplnění předpokladu vedení řádného života z důvodu, že má stěžovatel bohatou trestní minulost a při dřívějších podmíněných propuštěních se neosvědčil, došlo právě k porušení článku 40 odst. 5 Listiny, protože svá rozhodnutí stavěly na jednání pachatele, za které byl již v minulosti potrestán a fakt o dřívějším neosvědčení se ani další páchaní trestné činnosti neznamená, že se pachatel nemohl napravit a že od něj nelze očekávat vedení řádného života. Právě tuto stěžovatelovu námitku Ústavní soud judikoval ve svém nálezu.⁹⁵

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.12.1996 sp.zn. 2 Tzn 196/96

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.2018, sp.zn. II.ÚS 482/18

5 Mezinárodní komparace podmíněného propuštění

5.1 Kanada

V Kanadě funguje tzv. Národní parolová rada, pro kterou v roce 2010 pracovalo 72 osob zasedajících v jednotlivých parolových radách po celém území Kanady, kterým jsou při podmíněném propuštění vězňů dány velké pravomoci. Stát se členem parolové rady není nic jednoduchého. Vzhledem k jejich rozsáhlým pravomocem, je od nich vyžadováno splnění přísných podmínek. Člen parolové rady musí mít ukončené vysokoškolské vzdělání v humanitním oboru, jiné relevantní vzdělání odpovídající tomuto zaměření, nebo dostatečně dlouhou praxi v oboru a k tomu absolvované speciální tréninky. Navíc je požadována alespoň pět let trvající pracovní zkušenost při vytváření legislativy, nebo správních činností. Před získáním statutu člena parolové rady je nevyhnutelné splnění dvouletého vzdělávacího procesu, jež je zakončen odbornou zkouškou.

Podle kanadské právní úpravy je po uplynutí zákonem stanovené doby každý vězeň propuštěn na svobodu, podmínky každého propuštění projednává a stanovuje daná parolová rada. Ta má oprávnění k činění nezávislého posouzení případů odsouzených, rozhoduje o jejich podmíněném propuštění i zmírnění či prominutí trestu. Specialitou průběhu výkonu trestu v Kanadě je konfrontace odsouzeného se světem mimo věznici. Dělí se do následujících kategorií:

- dočasné propuštění- propustka na několik dní k návštěvě rodiny, mimovězeňského zařízení apod.,
- pravidelné propuštění za účelem výkonu práce- odsouzenému je umožněno vykonávat práci mimo věznici,
- denní parole- odsouzený pobývá ve věznici pouze přes noc,
- plná parole- podmíněné propuštění s dohledem,
- povinné podmíněné propuštění- za podmínek stanovených parolovou radou je každý vězeň ze zákona po uplynutí stanovené doby propuštěn.⁹⁶

⁹⁶ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010.s.165-167

Hlavní rozdíl mezi kanadské právní úpravy spatřuji v právním nároku na podmíněné propuštění bez splnění jakýchkoliv podmínek. Osobně se spíše ztotožňuji s českým modelem, kdy odsouzený musí splnit určité podmínky, což na něj pozitivně působí formou motivace již při výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Výhodu v tomto odlišném přístupu sledávám v kvalitě parolových rad a nároků kladených na jejich členy. V kapitole „Současná právní úprava“ jsem popsala výsledky dotazníkového šetření pohledu soudců na podmíněné propuštění, v němž se odpovědi soudců lišily zejména v závislosti na poměru jejich agendy k podmíněnému propuštění a délce jejich praxe. I z tohoto důvodu si dovoluji tvrdit, že je lepší mít speciální orgán rozhodující o podmíněném propuštění, a tím sjednotit přístup rozhodujících k problematice.⁹⁷

5.2 USA

Právo v USA se dělí na právo federální a právo státní, Ústava dává jednotlivým státům pravomoc upravovat různá odvětví práva odlišně na státní úrovni. Právě proto můžeme vidět rozdílné přístupy států USA k trestu smrti. I proto by bylo velice složité posuzovat úpravy podmíněného propuštění různých států. Můžeme se však zaměřit na počet osob, kterým je podmíněné propuštění v USA ukládáno. Toto číslo v průběhu let permanentně roste. V roce 1980 bylo podmíněně propuštěno 196 786 odsouzených, v roce 2000 se tento počet vyšplhal k 652 199, což je více než trojnásobný nárůst. Studie z roku 1994 mapovala osudy 272 111 podmíněně propuštěných z 15 zemí USA po dobu 3 let. Výsledkem bylo zjištění, že u 67,5 % z těchto osob došlo k novému páčání trestné činnosti. Nejčastěji se recidivy dopouštěly pachatelé loupeží, krádeží vloupáním a krádeží automobilů.⁹⁸

⁹⁷ názor studentky právnické fakulty, 5.ročník

⁹⁸ ROZUM, J., KOTULAN, P., TOMÁŠEK, J.: Dohled u podmíněně propuštěných z hlediska jeho efektivity, *Trestněprávní revue* 10/2008, In : Beck-online [právní informační systém]

5.3 Anglie a Wales

Zde se podmíněné propuštění dělí do tří skupin v závislosti na délce uloženého trestu. Automatické nepodmíněné propuštění se týká všech vězňů po odpykání poloviny trestu odsouzených za nepodmíněný trest v maximální délce 12 měsíců, povinný dohled je u této skupiny možné nařídit pouze, je-li pachatelem mladistvý. Automaticky podmíněně propuštění jsou vězni odsouzení k výkonu trestu v délce 12 měsíců – 4 roky, po odpykání poloviny trestu, rozdílem je povinnost podrobení se dohledu po dobu 3/4 uloženého trestu. Automatické nepodmíněné propuštění spadá do první skupiny označované jako krátkodobé tresty a u obou o podmíněném propuštění rozhoduje ředitel věznice jménem ministra vnitra.

Podmíněné propuštění na základě volného uvážení je pro vězně odpykávající si dlouhodobé tresty, to jsou tresty od 4 let výše. Tito mohou být propuštění po polovině výkonu trestu. Jejich případy pravidelně projednává Výbor pro podmíněné propuštění. Vězni jsou automaticky propuštění po 2/3 trestu, jestli se tak nestalo dříve. Výbor může o podmíněném propuštění rozhodnout sám u vězňů, jejichž trest nepřesahuje 7 let, v ostatních případech na její doporučení rozhoduje ministr vnitra. Podmínky dohledu jsou stejné jako u automatického podmíněného propuštění. Podmínky k podmíněnému propuštění u vězňů odpykávajících si trest odnětí svobody na doživotí se liší dle druhu spáchaného trestného činu. Za trestný čin vraždy je odsouzena na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění každá osoba, která překročila 21 rok života. Tresty odnětí svobody na doživotí s úvahou se ukládají pachatelům nebezpečných trestných činů nesouvisejících s usmrcením člověk a pachatelům trestných činů souvisejících s usmrcením člověka.⁹⁹

V souvislosti se státním zřízením Kanady a Anglie a hlavně historického kontextu, se dá předpokládat vzájemné propojení právních řádů. Právě britský systém je ovlivňován evropskými vlivy, avšak svojí skutečnou podobou má stále blíže k tomu kanadskému.

⁹⁹ JARKOVSKÁ, Lucie a Petr KOTULAN, ROZUM, Jan, ed. *Institut dohledu u podmíněného propuštění: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci).s.17-18

5.4 Chorvatsko

Chorvatská právní úprava se z části velmi podobá té naší. Definuje podmíněné propuštění jako propuštění vězně z výkonu trestu před jeho dokončením. Odsouzený může být z nepodmíněného trestu odnětí svobody propuštěn po odpykání jedné poloviny v případě trestů odnětí svobody a dlouhodobých trestů odnětí svobody, a po odpykání jedné třetiny v případě odsouzené dle zákona o výkonu trestních postihů .

O podmíněném propuštění rozhoduje speciální výbor, který se skládá ze 4 stálých členů: člen Ústředního úřadu Vězeňské správy, člen Úřadu státního zastupitelství a dva soudci. Ty do funkce jmenuje ministr spravedlnosti. Ke stálým členům se vždy připojí jeden nestálý člen. Jedná se o soudce pro výkon trestu v místě, kde jej odsouzený vykonává. Výbor je povinen prozkoumat podklady o odsouzeném včetně názoru věznice, vyslechne odsouzeného, názor Centra sociální péče a soudu prvního stupně.

Při podmíněném propuštění na svobodu je odsouzenému obligatorně uložena minimálně jedna z následujících povinností:

- pokračovat v předchozím zaměstnání či získat odbornou kvalifikaci
- přijmout nabídnuté zaměstnání
- podrobit se kontrole nakládání s příjmy
- pokračovat v léčení
- nenavštěvovat určitá místa
- hlásit se v centru sociální péče
- hlásit se soudci pro výkon trestu
- hlásit se na policejní stanici.

V případě nedodržení stanovených povinností může být podmíněně propuštěnému nařízen výkon zbytku trestu.¹⁰⁰

¹⁰⁰ JARKOVSKÁ, Lucie a Petr KOTULAN, ROZUM, Jan, ed. *Institut dohledu u podmíněného propuštění: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci).s.34-35

5.5 Slovenská republika

Podmíněné propuštění na Slovensku upravuje zákon č. 330/2005 Zb., trestný zákon. Jedná se o velmi podobnou úpravu té naší, stejně jsou definovány například obligatorní podmínky pro podmíněné propuštění. Po odpykání poloviny nepodmíněného trestu je umožněno žádat o podmíněné propuštění odsouzeným za přečin a těm odsouzeným za zločin, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, o jejich propuštění však musí žádat ředitel věznice. Po odpykání 3/4 trestu odnětí svobody mohou o podmíněné propuštění požádat odsouzení za zločin a odsouzení na doživotí po 25 letech. Ostatní odsouzení nejsou propuštěni dříve než po odpykání 2/3 trestu. Trestný zákon je přísnější než náš trestní zákoník i co se týče lhůty pro opakované podání žádosti o podmíněné propuštění a stanovení zkušební doby.¹⁰¹ Odsouzený na Slovensku může znovu požádat o podmíněné propuštění až po uplynutí jednoho roku, v případě odsouzeného na doživotí lze znovu žádat až po uplynutí 3 let.¹⁰² Zkušební doba se běžně určí v době 1 roku až 7 let, u odsouzených na 25 let a doživotí je zkušební doba stanovena na 10 let za současného vyslovení dohledu nad odsouzeným.¹⁰³

¹⁰¹ § 66 a násl. Zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon

¹⁰² § 415 odst. 1 zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok

¹⁰³ § 66 a násl. Zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon

6 Podmíněné propuštění de lege ferenda

V předchozí kapitole mě velice zaujal přístup Kanady k podmíněnému propuštění. Dle mého názoru není správné, aby byli vězni po vykonání určité části trestu podmíněně propuštěni. Velký prostor pro inspiraci Kanadou spatřuji ve svěření rozhodovací pravomoci o podmíněném propuštění parolovými radami, na které jsou, co se kvalifikace týče, kladeny vysoké nároky, a tak od nich lze očekávat velkou míru profesionality. Dle Ústavy České republiky může o vině a trestu rozhodovat pouze soud, proto je otázkou, zda svěření pravomoci rozhodovat o podmíněném propuštění, které s trestem úzce souvisí, jinému orgánu než soudu, není v rozporu s Ústavou.

Při posuzování splnění zákonných podmínek pro podmíněné propuštění se v současné praxi klade velký důraz na předpoklad vedení řádného života. Tento předpoklad je předmětem mnoha nálezů Ústavního soudu a také mnoha různých názorů ve vztahu k jeho hodnocení. Přišlo by mi zajímavé, kdyby vězni v rámci svého výkonu trestu ve věznici sami připravovali plán, který by popisoval jejich budoucí postupy k nápravě. Mohlo by se jednat o dlouhodobý plán, jehož uskutečňování by odsouzení započali již ve výkonu trestu, ale plnění by směřovalo i do doby, kdy bude odsouzený na svobodě. Takový plán by odsouzený mohl prezentovat při veřejném zasedání ve věci svého podmíněného propuštění. Zmínil by, jaké postupy a cíle si stanovil a jak si zatím v jeho plnění vede ze svého vlastního pohledu. K takovému plánu by mohl své stanovisko přidat i ředitel věznice a Probační a mediační služba, která by se so jeho spoluvytváření mohla zapojit. Odsouzený by tak ukázal, že nad svým jednáním opravdu přemýšlí, uvědomuje si jeho protiprávnost, společenskou škodlivost a místo pouhého plnění uložených povinností se aktivně snaží pracovat na své nápravě.

Další inspirací, jak vylepšit institut podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, mi byl článek na české justici, který pojednával o míře zadlužených vězňů v českých věznicích. Nedostatečná finanční gramotnost a existence dluhů vězňů může souviset s jejich potenciálním páchaním další trestné činnosti po propuštění na svobodu. Východiskem by mohlo být vzdělávání pachatelů ve věznici a hlavně pokračování v jejich vzdělávání i po propuštění. Absolvování

takového programu by mohlo být i jednou z podmínek o vyslovení osvědčení u podmíněně propuštěného vězně.

Ve svém posledním postřehu k potenciálnímu vylepšení podmíněného propuštění bych se vrátila k nálezu Ústavního soudu ze dne 20.7.2021 sp.zn. IV.ÚS 575/21, který od obecných soudů v případě nevyhovění žádosti na podmíněné propuštění očekává, že odsouzenému poskytnou jakýsi návod, jak se má v budoucnu chovat a čím může zvýšit své šance, aby jeho případné další žádosti bylo vyhověno. Otázkou je, zda to není pouze zatěžováním obecných soudů, protože u valné většiny odsouzených při posuzování přípustnosti podmíněného propuštění vycházejí soudy z jejich trestní minulosti. Tento postup je dle mého názoru správný, protože u odsouzeného s pestrým Rejstříkem trestů je jistě dána ztížená možnost nápravy. Také posouzení předpokladu vedení řádného života spočívá na subjektivním pohledu soudce, který nemůže důvodně předpokládat další vývoj chování odsouzeného na svobodě.

Jestliže by ale soudy začaly neúspěšným žadatelům o podmíněné propuštění poskytovat „návod“ na vylepšení své pozice při příští žádosti, mohla by jim být dána i pravomoc zkrátit odsouzenému lhůtu pro podání další žádosti o podmíněné propuštění v případě podmínek soudem uložených.

Závěr

Z důvodu pochopení celého institutu podmíněného propuštění jsem ve své práci začala jeho historickým vývojem, kdy mě zaujal postupný rozvoj podmíněného propuštění, související s vývojem trestního práva, a modifikace podmíněného propuštění, které sahají do poměrně dávné historie. Vývoj podmíněného propuštění nejen zastavil komunistický režim, ale vzhledem pošlapávání základních lidských práv a svobod, prováděné tímto režimem, jsme se vrátili ve vývoji spravedlivé a restorativní justice o několik desítek let zpátky.

V kapitole o současné právní úpravě podmíněného propuštění jsem se nejdříve věnovala výsledku dotazníkového šetření týkajícího se pohledu soudců na podmíněné propuštění, jelikož z něj můžeme zjistit, jakou váhu soudci věnují jednotlivých skutečnostem při rozhodování o podmíněném propuštění a jaká stanoviska jsou pro ně při takovém rozhodování stěžejní. Metodiku SARPO jsem se rozhodla zapojit pro její snahu o individualizaci přístupu k osobě odsouzeného a budoucí práce na jeho nápravě. Zároveň jsem toho názoru, že i přes to, že se nejedná o úplně nový dokument, společnost neví o tom, že tato metodika existuje a používá se. Následně jsem v kapitole pokračovala s popisem obligatorních a fakultativních podmínek pro podmíněné propuštění. Zatímco fakultativní podmínky mi přijdou zcela jasné a objektivně posouditelné bez větších potíží, u podmínek obligatorních, a to konkrétně u předpokladu vedení řádného života, spíše záleží na subjektivním posouzení soudce. Z judikatury víme, že by se soud při tomto hodnocení neměl zaměřovat pouze na trestní minulost odsouzeného, ať byla jakkoliv pestrá, a měl by se spíše soustředit na budoucí předpoklad vedení řádného života.

Po podmíněném propuštění z hlediska procesního práva jsem zařadila alternativní tresty z důvodu, že trest domácího vězení se může stát alternativou k podmíněnému propuštění v případech, kde by žádost o podmíněné propuštění nemusela být úspěšná. Z hlediska ekonomického i z hlediska přeplněnosti českých věznic vidím v alternativních trestech velkou budoucnost. Zmíněné tresty, hlavně zákaz činnosti a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a společenské akce, jsou schopné postihovat oblasti, v rámci kterých pachatel páchá trestnou činnost, i když by trestnou činnost spojenou s jinými oblastmi nepáchal, proto by v mnoha případech mohlo uložení takového trestu postačovat.

Vybranou judikaturou jsem chtěla vyzdvihnout nejzajímavější nebo přelomová rozhodnutí soudů v případech souvisejících s jednotlivými kapitolami mojí diplomové práce.

Mezinárodní komparací jsem se snažila poukázat na rozdílné právní úpravy podmíněného propuštění různých zemí. V této kapitole mě nejvíce zaujala parolová rada Kanady, která má pravomoc rozhodovat o podmíněném propuštění odsouzených. Pravomoc složená do rukou instituce od soudů odlišné v kombinaci s odborností, kterou od těchto parolových rad v souvislosti s nároky na ně kladené, očekávám, mi přijde jako velice dobrý způsob. Soudce (senát), který o výkonu trestu odsouzeného rozhodoval, měl zákonný důvod ke svému rozhodnutí a nepochybují, že postupoval v souladu se svým nejlepším vědomím a svědomím. Přirovnala bych to k situaci, kdy po zedníkovi chceme postavit zeď a následně od něj očekáváme, že ji zbourá.

V poslední kapitole jsem se už jen snažila uplatnit znalosti, které jsem získala v souvislosti se psaním své diplomové práce a zároveň jsem se snažila zamyslet nad řešením možných nedostatků institutu podmíněného propuštění.

Resumé

My diploma thesis is focused to a conditional release of an unconditional imprisonment institute and it is comprehensive analysis. In the first chapter I am introducing historical development of an unconditional imprisonment institute. In the second chapter the thesis deals with summary of the issues from substantive as well as procedural law point of view. In the third chapter of thesis I am also mentioning the questionnaire survey carried out among judges in the year of 2014. This survey helps to understand which factors are crucial while making decision about release of an unconditional imprisonment

In the next chapter I present interesting case-law concerning release of an unconditional imprisonment institute . Interpretation of the questions the courts are dealing with has impact on judicial decision-making.

Penultimate chapter contains comparison of regulation of unconditional imprisonment institute in foreign countries. I found this chapter very interesting due to dissimilarities in regulations which could be utilized in the judicial regulation in the Czech Republic.

In the last chapter I employed information acquired when creating the diploma thesis and I have tried to make suggestions for improving the unconditional imprisonment institute. I took into consideration present situation, legislation of foreign countries and case-law – mostly the case-law of the Constitutional Court of the Czech Republic has.

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura a komentáře

- VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4.
- VOJÁČEK, Ladislav- KOLÁRIK, Jozef- GÁBRIŠ, Tomáš. *Československé právní dějiny*., 1. vyd. Bratislava: Eurokodex, s.r.o., 2011 ISBN 978-80-89447-42-8
- KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3025-9.
- BAJCURA, Lubomír. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada, 1999. Právo pro každého (Grada). ISBN 80-7169-555-6.
- ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2
- *Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv*. Brno: Veřejný ochránce práv - ombudsman, 2016. ISBN 978-80-87949-25-2.
- DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7.
- FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8.

- JELÍNEK, Jiří, ed. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015 : trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-109-0.
- ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7
- JARKOVSKÁ, Lucie a Petr KOTULAN, ROZUM, Jan, ed. *Institut dohledu u podmíněného propuštění: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-026-9.
- DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích : deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7.

Odborné články a příspěvky

- Šámal, P.- Hávková, H., K podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, *Trestněprávní revue*, 11-12/2012, In : Beck-online [právní informační systém]
- VICHEREK, Roman. Předpoklady podmíněného propuštění a jeho formy dle stávající právní úpravy trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 4, s. 79 In : Beck-online [právní informační systém]
- MATIAŠKO, Maroš. Ochranné léčení v novém trestním zákoníku: ke třem vybraným otázkám. *Bulletin advokacie* 10/2009, s. 90, In: Beck-online [právní informační systém]
- VICHEREK, Roman. Příslušnost soudu k podmíněnému propuštění. *Trestněprávní revue*, 10/2013, In : Beck-online [právní informační systém]
- VICHEREK, Roman. Současné trendy vývoje podmíněného propuštění. *Trestněprávní revue*, 1/2018, In : Beck-online [právní informační systém]
- ROZUM, J., KOTULAN, P., TOMÁŠEK, J.: Dohled u podmíněně propuštěných z hlediska jeho efektivity, *Trestněprávní revue* 10/2008, In : Beck-online [právní informační systém]

- Buriánek J., Hulmáková J., Podaná Z.-Podmíněné propuštění z pohledu soudců – výsledky dotazníkového šetření, *Trestněprávní revue* 10/2008, In : Beck-online [právní informační systém]

Judikatura

- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 8. 2017 sp. zn. I. ÚS 1202/17
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.8.2006, sp.zn. 3 To 668/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6.12.2011, sp.zn. 11 Td 51/2011
- Nález Ústavního soudu ze dne 23.4.1998, sp.zn. IV.ÚS 463/97
- Nález Ústavního soudu ze dne 20.7.2021 sp.zn. IV.ÚS 575/21
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20.9.2001, sp.zn. III.ÚS 284/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 12.2.2019, sp.zn. III. ÚS 2204/17
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.10.2017, č.j. 7 Td 43/2017-11
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.4.2009 sp.zn. IV.ÚS 70/09
- Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.2011, sp.z. III. ÚS 1735/10
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27.7.2016, sp.zn. 5 To 332/2016
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.12.1996 sp.zn. 2 Tzn 196/96
- Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.2018, sp.zn. II.ÚS 482/18

Právní předpisy

a) vnitrostátní

- Zákon č. 117/1852 ř.z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů a jej měněných a doplňujících ke dni 1.1.1927
- Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění účinném od 28.10.1918
- Zákon č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, ve znění účinném od 28.10.1919

- Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění účinném od 1.8.1950
- Zákon č. 63/1956 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb., ve znění účinném od 1.1.1957
- Vyhláška č. 345/1999 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 169/1999 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody

b) mezinárodní

- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
- Zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon

Ostatní zdroje

- Kdo podává žádost o PP, www.obase.cz, dostupný na <https://obase.cz/kdo-podava-zadost-o-pp/>
- DRCHAL, V., V Česku se rychle plní věznice, www.euro.cz, Publikováno dne 13.3.2016, dostupné na <https://www.euro.cz/archiv/v-cesku-se-rychle-plni-veznice-jeden-trestanec-rocne-stoji-330-tisic-1275217>
- www.podminenepropusteni.cz
- www.obase.cz
- www.manzelvbaze.cz